

Archeologienota Bree (Opitter), Maaseikerbaan, percelen 5B99c4 en 5B100n

Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek

Projectcode: 2019K64



Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik@konijnenburg.com

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R.,(2019), Bree (Opitter), Maaseikerbaan, percelen 5B99c4 en 5B100n, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2019-64, D/2019/12654/64

© 2019 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

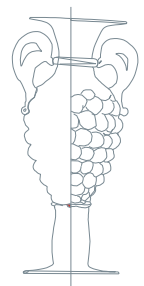
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2019/12654/64

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Coverfoto: Luchtfoto, opname 2015 © geopunt.be



INHOUD

1	Beschrijvend gedeelte
2	Archeologische voorkennis
3	De Onderzoeksopdracht
4	Werkwijze en strategie van het onderzoek
5	Assessment van het projectgebied
A	Historiek van het projectgebied en bestaande toestand
B	Bodemkundige situering
C	Geomorfologische situering
D	Historisch-cartografische en archeologische situering van het projectgebied
6	Synthese
7	Advies
8	Samenvattingen
9	Bibliografie en bronnen
10	Lijst van de figuren
11	Lijst van de plannen (bijlagen)

1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2019K64
Actoren	Rik van de Konijnenburg OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatie: Provincie	Limburg
Gemeente	Bree
Deelgemeente	Opitter
Site	Maaseikerbaan
Kadastrale gegevens	Bree, afdeling 5 (Opitter), sectie B, percelen 99c4 en 100n
Oppervlakte onderzoeksgebied	3776,05 m ²
Kadastraal percelenplan	Zie fig. 2
Topografische kaart	Zie fig. 3
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Bounding Box:

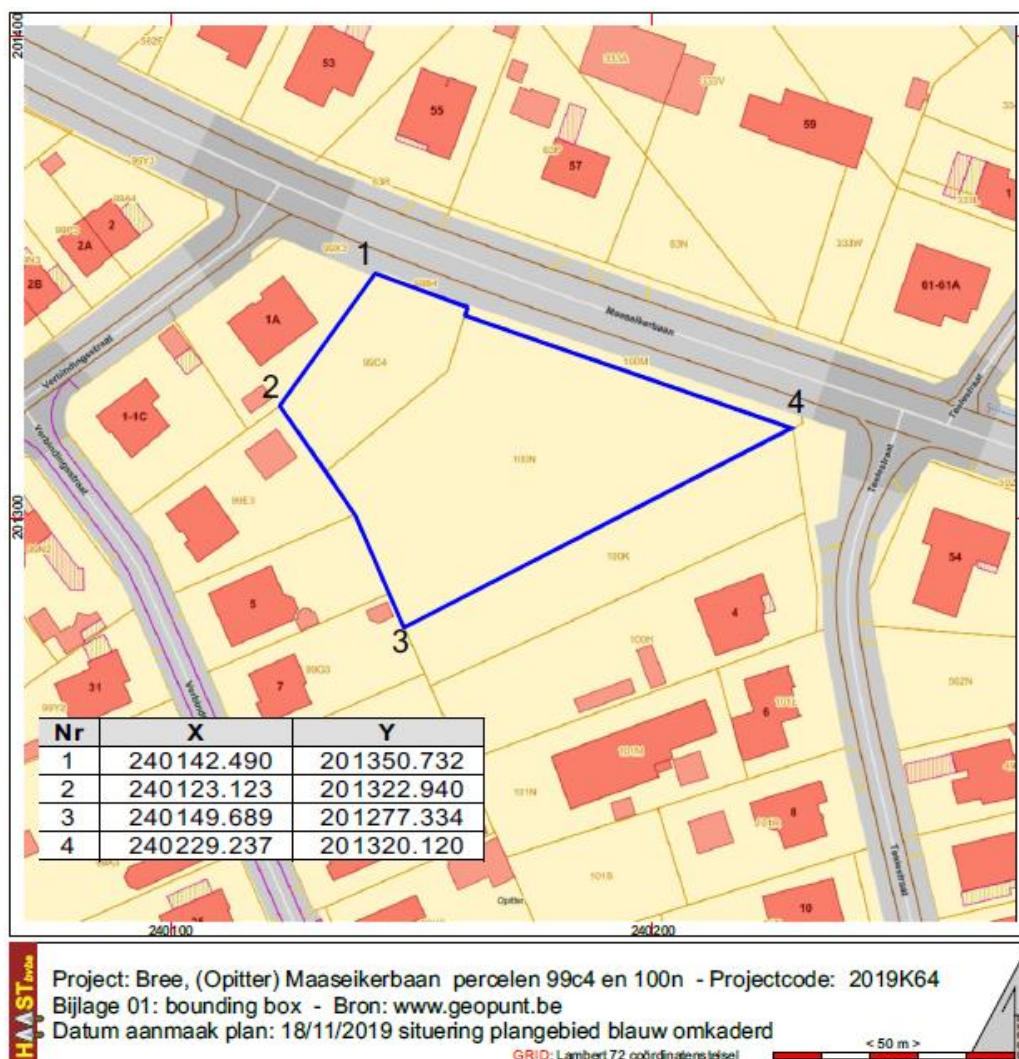


Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale gegevens: Het terrein is kadastraal geregistreerd als Bree, afdeling 5 (Opitter), sectie B, percelen 99c4 en 100n. De oppervlakte van het projectgebied bedraagt 3776,05 m²

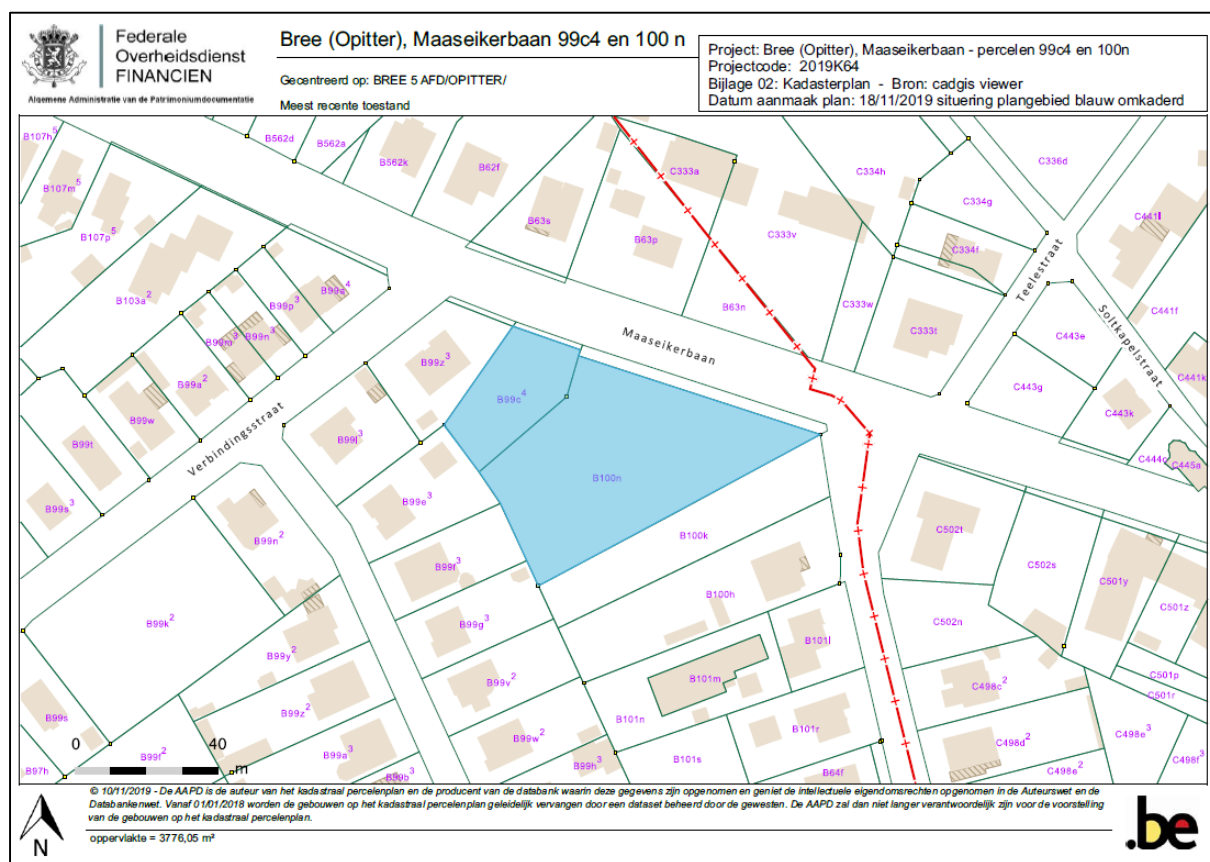


Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 2019 © cadgis viewer

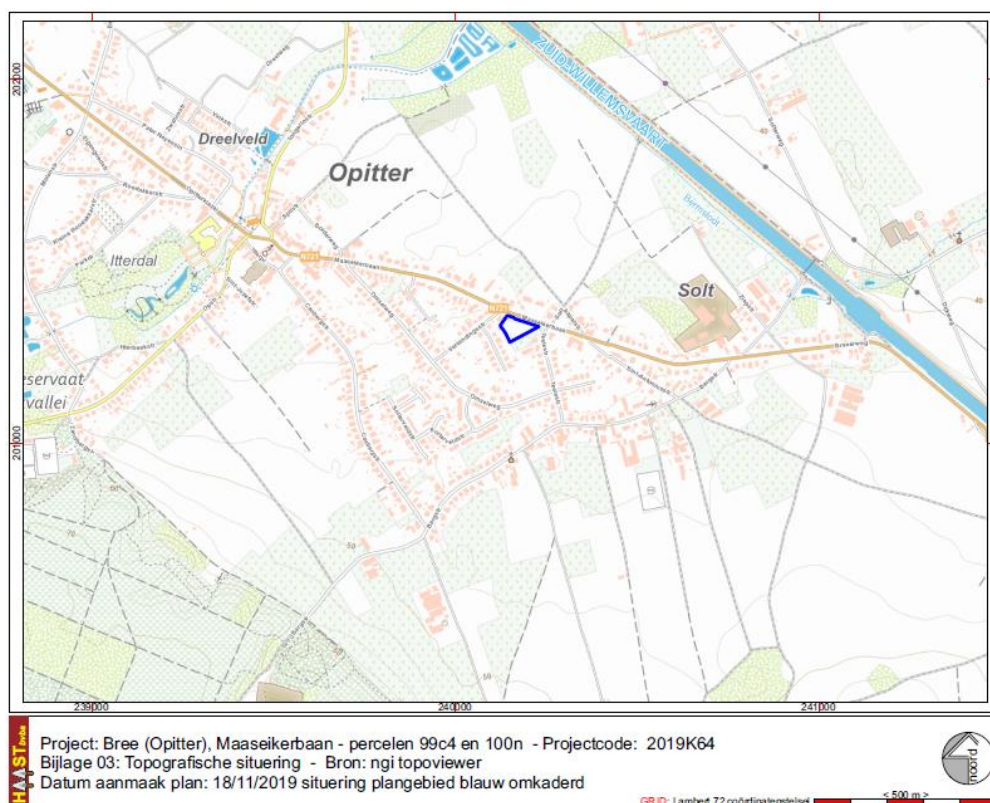


Fig. 3: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart 1/10.000. © NGI & cartoweb



Fig. 4: Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971. © Geopunt.be

2. Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied werden nooit eerder archeologische onderzoeken uitgevoerd, noch vondstmeldingen gedaan.

3. De onderzoeksopdracht

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016, en de navolgende wijzigingen.

Overwegende dat,

- de aanvrager van de verkavelingsvergunning een privaatrechtelijk rechtspersoon is,
- de aanvraag geen betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (gga-zone), zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering,
- de aanvraag geen betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden,
- de percelen waarop de vergunning betrekking heeft niet geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,
- de betrokken percelen niet volledig gelegen zijn buiten woon- of recreatiegebied,
- de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft meer dan 3000m² bedraagt (**3776,05 m²**),

Dan dient een bekrachtigde archeologienota te worden toegevoegd bij de aanvraag van een verkavelingsvergunning.

Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel het projectgebied archeologisch te evalueren op basis van bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Dit houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie met het omringend landschap, de bewaringstoestand en de waarde van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat. Ook de manier waarop de geplande bodemingrepen worden uitgevoerd maakt deel uit van de evaluatie. Het bureauonderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

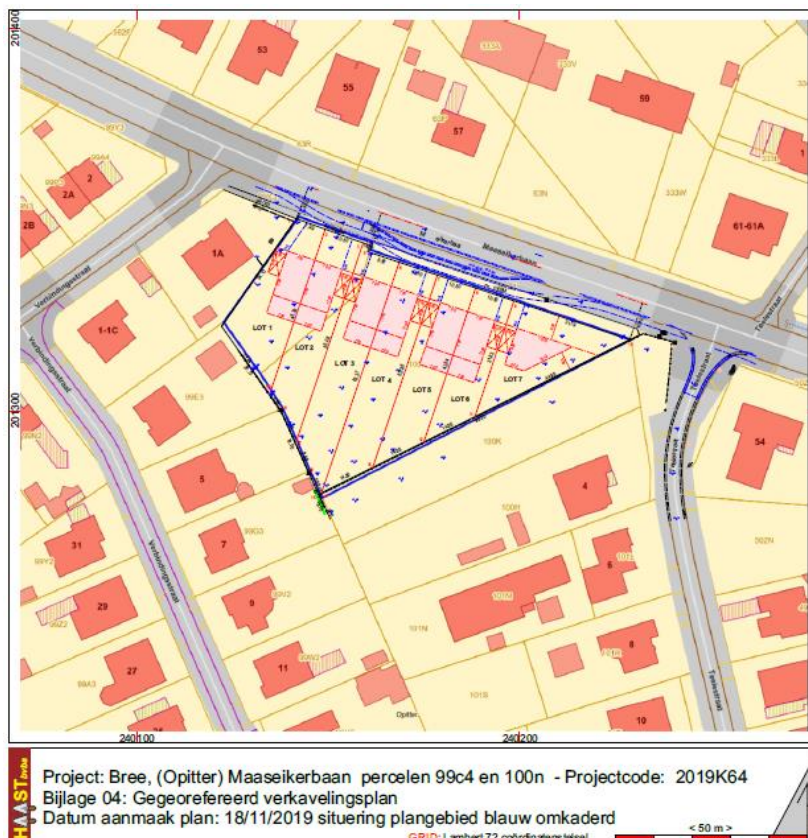
- welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- welke evolutie kende het landschap van het projectgebied?
- welke evolutie kende het gebruik van het terrein?
- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De randvoorwaarden

Het terrein is momenteel nog in gebruik als hooiland en er zijn juridische en vooral praktische bezwaren om onmiddellijk te starten met een archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem. De Maaseikerbaan is momenteel moeilijk toegankelijk wegens herinrichting en aanleg van fietspaden.

Uitgesteld vooronderzoek: Vooronderzoek met ingreep in de bodem is **maatschappelijk onwenselijk: de vergunningsaanvrager wenst zekerheid over een mogelijk archeologisch traject via een bekrachtigde archeologienota en wil de openbare onderzoeken en eventuele bezwaarschriften afwachten vooraleer verder te gaan met het project.**

De geplande werken



De eigenaars wensen de twee bestaande percelen te verkavelen in 7 bouwloten waarvan 6 loten bestemd voor halfopen bebouwing, drie groepen van twee geschakelde woningen op de loten 1 t.e.m. 6, en één lot, lot 7, voor een vrijstaande woning. Er wordt geen wegenis voorzien aangezien de loten met de voorgevelzijde palen aan de Maaseikerbaan. Extra graafwerken voor nutsleidingen, behoudens de huisaansluitingen, worden ook niet voorzien aangezien de Maaseikerbaan een uitgeruste weg is.

Fig. 5: gegeoreferentieerd verkavelingsplan

4. Werkwijze en strategie van het onderzoek

a. Motivering van de onderzoeksstrategie, -methoden en –technieken

Met dit bureauonderzoek willen we inzichten krijgen in de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het onderzoeksgebied en de omgeving. Die inzichten worden verder getoetst aan de geplande ingrepen in de bodem. Het doel is te bepalen in hoeverre verder archeologisch onderzoek aangewezen is om zo te komen tot een programma van maatregelen teneinde de archeologische waarde en mogelijke kennisvermeerdering op archeologisch vlak voor de site en de omgeving van het projectgebied in te kunnen schatten. Om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen werden diverse bronnen geraadpleegd waarvan de referenties gebundeld werden in punt 11 Bibliografie en bronnen.

De juiste afbakening van het projectgebied werd aangereikt door de eigenaar van het projectgebied. Om een inzicht te krijgen in de archeologische kennis betreffende het gebied werd de Centraal Archeologische inventaris geraadpleegd (cai.onroerenderfgoed.be en geo.onroerenderfgoed.be). Wat betreft de landschappelijke ligging, de tertiairgeologische en quartairgeologische gegevens en de geomorfologie werd gebruik gemaakt van de websites www.geopunt.be en <https://dov.vlaanderen.be>. Via www.geopunt.be werden de historische kaarten geraadpleegd (Ferrariskaart, Vandermaelenkaart, Atlas van Buurtwegen), evenals luchtfoto's van het projectgebied van het jaar 1971 tot en met het jaar 2018; enkel de betekenisvolle data en foto's werden in deze studie opgenomen. Het kadasterplan werd opgevraagd via de publieke cadgis viewer van de federale overheid (http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE).

b. De organisatie van het onderzoek

In eerste instantie werden zoveel mogelijk cartografische en bibliografische gegevens betreffende het projectgebied bekeken samen met het opvragen van zoveel mogelijk gegevens bij de projectontwikkelaars/bouwheer. Daarna hebben we getracht deze gegevens zo overzichtelijk mogelijk weer te geven doormiddel van tekst en kaarten die als bijlagen bij dit rapport zijn toegevoegd.

c. Het relevante gebruikte materiaal en technische specificaties

Alle nodige informatie werd verzameld via het internet en bibliografische bronnen. De kaarten die als bijlagen zijn toegevoegd zijn gemaakt of bewerkt met de software van CORELDRAW X8 en de landmeterssoftware PYTHAGORAS.

d. Afwijkende methodiek

Niet van toepassing

e. Inbreng van specialisten

Niet van toepassing

f. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing

5. Assessment van het projectgebied

a. Historiek van het projectgebied en bestaande toestand

Het projectgebied is in gebruik als één groot perceel hooiland/akker zonder perceelscheidingen overeenkomstig de kadastrale indeling.



Fig. 7: foto van het terrein in haar huidige toestand, luchtfoto, opname winter 2018



Fig. 8: terreinopnames d.d. 19/11/2019

b. Bodemkundige situering

Het terrein is aan de westzijde gekarteerd als een **Sbm-bodem** en het oostelijke gedeelte is een **Sbf3t-bodem**.

Sbm-bodems Sbm-bodems zijn droge lemig-zandgronden met een diepe antropogene humus A-horizont (plaggenbodems). De Sbm bodems kenmerken zich door een grijsachtige of bruinachtige bovengrond van tenminste 60 cm dikte. De bovenste horizont Ap1 is donkerder dan de eronder liggende Ap-horizonten (Ap2, etc.). De antropogene humus A-horizont rust op een podzol, een grijsbruine podzolachte grond of een niet-

gedifferentieerde bodem. Bij de Sbm beginnen gleyverschijnselen op groter dan 90 cm diepte. Wordt de ondergrond gevormd door een hydromorfe podzol dan worden er geen roestverschijnselen waargenomen. De droge matig droge gronden zijn respectievelijk geschikt voor teelten met geringe waterbehoefte, terwijl de t-Scm geschikt zijn voor alle teelten qua waterbehoefte.¹

Profiel: Droge plaggenbodem. De bovenlaag bestaat uit een bruinachtige of grijsachtige, humeuze horizont van meer dan 60 cm dikte. De Ap1(ca. 30 cm) is donkerder dan de onderliggende Ap2. Het humusgehalte van de oppervlaktelaag bereikt gemiddeld 3,42 %. Die laag rust op een begraven profiel dat een podzol, een grijsbruine podzolachtige bodem of een niet gedifferentieerde bodem kan zijn. Gleyverschijnselen beginnen op meer dan 90 cm.

Sbf3t-bodems zijn droge lemig zandbodems met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont, met een dikke humeuze bovengrond (fase 3, 40 tot 60 cm) en grintbijmenging (t). De C horizont bij deze droge gronden vertoont roestverschijnselen tussen 90 en 120 cm diepte. De bodems zijn weinig geschikt voor akkerland en weide. De productiviteit is sterk afhankelijk van de dikte van de humeuze bovengrond. Matige grintbijmenging schijnt een gunstige invloed te hebben op het productievermogen, zowel wat akkerteelten als naaldbout betreft. De gronden met sterke grintbijmenging komen praktisch alleen in aanmerking voor naaldbout.

Profiel: droge bruine podzolachtige bodem. Onder de Ap (A 1) ligt een bruine humus B horizont waarin relatief weinig ijzer voorkomt. De C horizont vertoont roestverschijnselen tussen 90 en 125 cm diepte. Het grintmateriaal is op die diepte soms witgrijsachtig en vertoont vaak weinig of geen, of zeer onduidelijke roestvlekken, zodat de natuurlijke drainering niet altijd aangegeven wordt aan de hand van de diepte waarop de roestvlekken voorkomen.

Volgens de WRB (World Reference Base) is de Sbm bodem geclassificeerd als Plaggic Anthrosols (Arenic, Ruptic). Anthrosols zijn bodems die eeuwenlang door de mens zijn aangerijkt met organische stoffen zoals plaggen, strooisel, teelaarde of stadsmest. Typisch voor deze bodems zijn zwarte humusrijke horizonten van meer dan 50 cm. Plaggic verwijst naar een zwarte of bruine oppervlaktehorizont gevormd door het aanbrengen van plaggen over verschillende eeuwen. Plaggen zijn afgestoken heide deels met zand, of ander materiaal rijk aan organische stof, dat als strooisel werd gebruikt in de stal en later vermengd met mest op bouwland aangebracht werd. Arenic verwijst naar een zandige textuur en Ruptic verwijst naar het voorkomen van twee verschillende opeenvolgende moedermaterialen.²

De Sbf3t-bodem is volgens de WRB-classificatie gekarteerd als een pa bodem (groen ingekleurd), een *Plaggic Cambisols*. Cambisols zijn bodems met een beginnende profielontwikkeling en hebben ofwel:

- onder de ploeglaag een niet-zandige horizont van minstens 15cm die een duidelijke bodemstructuur heeft en/of die van kleur verschilt met de omgevende horizonten, of
- antropogene oppervlaktehorizonten die samen minder dan 50 cm dik zijn.

¹ Baeyens en Sanders, 1987, 56-59.

² DONDEYNE, S., VANIERSCROT, L., LANGOHR, R., VAN RANST, E. en DECKERS, J., 2015, *De grote bodemgroepen van Vlaanderen: Kenmerken van de "Reference Soil Groups" volgens het internationale classificatiesysteem World Reference Base*, KU Leuven & Universiteit Gent.

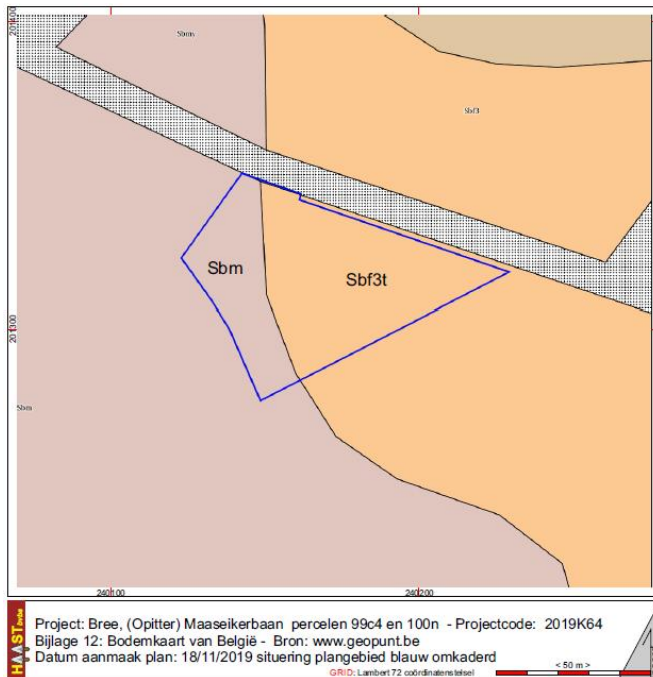


Fig. 9: Bodemkaart van België © geopunt.be

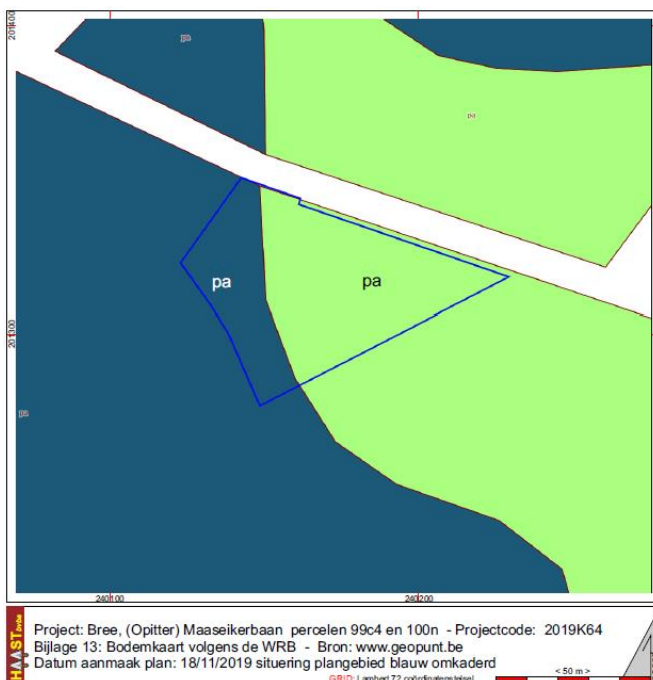
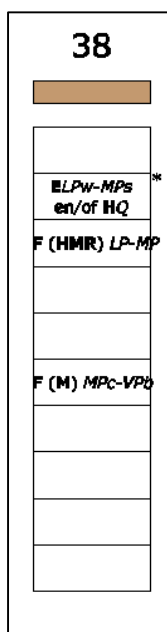


Fig. 10: Bodemkaart van België volgens de WRB © geopunt.be

c. Geografische en geologische situering

Het projectgebied is gesitueerd ten zuidoosten van de dorpskern van Opitter aan de Maaseikerbaan. Ten westen ligt de steilrand van het Kempisch Plateau, ten oosten strekt zicht de Vlake van Bocholt uit. Het projectgebied ligt op de overgang tussen beide geomorfologische zones. De terrein is licht dalend van west naar oost; van +45.81 m TAW aan de uiterste zuidgrens naar +44.90 m TAW (gemiddeld) aan de noordgrens, de Maaseikerbaan.

In de omgeving van het projectgebied, in een straal van 500 m, bevinden zich geen natuurlijke waterlopen. Meest nabijgelegen is de Itterbeek die ten noorden van het projectgebied stroomt, door het dorpscentrum van Opitter, op ca 800 m afstand van het projectgebied.



Opitter is net ten noordoosten gelegen van het Kempisch Plateau, in de Vlakte van Bocholt en maakt tektonisch deel uit van Roerdalgraben. De vlakte van Bocholt ligt met 35 tot 40 m boven zeeniveau 25 tot 30 m lager dan het Kempisch Plateau. De vlakte van Bocholt wordt gedraineerd door talrijke noordoost-zuidwest gerichte beken die nauwelijks ingesneden zijn in het landschap en die allen tot het Maasbekken behoren. De dikte van de Quartaire deklagen variëren tussen de 10 en 22 m.³ Onder deze deklaag dagzoomt als Tertiaire afzetting het lid van Jagersborg van de Kiezeloöliet Formatie, die vanwege de grotere diepte waarop deze voorkomt minder relevant is. Daarom beperkt deze aardwetenschappelijke beschrijving zich tot de Quartaire afzettingen.

Volgens de profieltypenkaart is het Tertiair afgedekt met Quartaire afzettingen met aan de basis sedimenten van fluviatiele herkomst, herwerkte fluviatiele sedimenten en sedimenten van eolische herkomst. De fluviatiele afzettingen (F(M) MPc-VPb) aan de basis bestaan uit Maassedimenten van het Cromeriaan (Midden-Pleistoceen) en het Bavaliaan (Post-Jaromillo-Vroeg Pleistoceen). Daar bovenop liggen fluviatiele afzettingen bestaande uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Laat-Pleistoceen en het Midden-Pleistoceen (F(HRM)LP-MP). Het zijn in principe puinkegelaafzettingen, hellingpuinafzettingen en/of beekafzettingen

die in de praktijk zijn samengevat onder deze noemer. In de Vlakte van Bocholt is te verwachten dat het beekafzettingen zijn die bestaan uit middelmatig tot grof zand en soms grind, afkomstig van geërodeerde Maas of Rijnsedimenten.⁴ Vervolgens liggen er tot vrijwel aan de oppervlakte eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen) en/of Hellingsafzettingen van het Quartair (ELPW-MPs en/of HQ). Plaatselijk worden deze afzettingen afgedekt door fluviatiele afzettingen (inclusief organo-chemische) afzettingen (FH) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) of zandige eolische afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (EH).⁵ Deze laatste fluviatiele en eolische afzettingen uit het Holoceen zijn echter niet aan de oppervlakte te verwachten binnen het onderzoeksgebied.

Zoals boven beschreven bestaat de ondiepe ondergrond het eolische afzettingen. Deze afzettingen behoren tot de Formatie van Wildert en worden ook wel dekzanden genoemd. De Formatie van Wildert is afgezet onder periglaciale omstandigheden gedurende de Pleniglaciale periode (Brabantiaan) van de laatste ijstijd (Weichseliaan).⁶ Ze zijn gekenmerkt door een zwakke parallelle gelaagdheid waarbij lemiger en minder lemiger laagjes elkaar afwisselen. Lokaal kan er grindbijmenging optreden door cryoturbaties.

Na de overgang Pleistoceen/Holoceen kon de vegetatie zich herstellen, waardoor er een meer uitgesproken bodemvorming kon optreden. Afhankelijk van de bodemvruchtbaarheid en waterhuishouding ging de bodem verbruinen, dan wel podzoleren. Een nattere bodem werd een humushoudende bovengrond gevormd met verschijnselen behorend bij een fluctuerende grondwaterspiegel zoals uitgesproken roestvlekken of ijzerconcreties in of net onder de bovengrond. Met de introductie van de landbouw vanaf het Neolithicum begon de mens het landschap intensiever te gebruiken. Door het landbouwkundig gebruik trad er voor een deel ook verschraling en degradatie van de bodem op, waardoor veel voormalige bouwlanden zich ontwikkelden tot woeste gronden. Vooral in de periode rond de IJzertijd zijn veel gronden verlaten door hun bewoners. Vanaf de Late Middeleeuwen konden zich in de zandgebieden plaggenbodems vormen door de bemesting van plaggenmest. De plaggenbemesting was beperkt tot de zandgronden die geschikt waren voor landbouwkundig

³ Beerten, 2005, 21.

⁴ Beerten, 2005, 28-30.

⁵ Databank Ondergrond Vlaanderen, Beerten, 2005, 26 en 29.

⁶ Beerten, 2005, 26 en 29.

gebruik, maar waar een bemesting voor een betere opbrengst zorgde. Er zijn aanwijzingen dat de eerste wijd verbreide plaggenophogingen in de Limburgse Kempen rond in de 14de/15de eeuw zijn begonnen, toen de Vlaamse steden opkwamen.⁷

Het bodemgebruik is sinds “mensenheugnis” grasland voor landbouwdoeleinden (hooiland), in het verleden soms afgewisseld met een gebruik als weide.

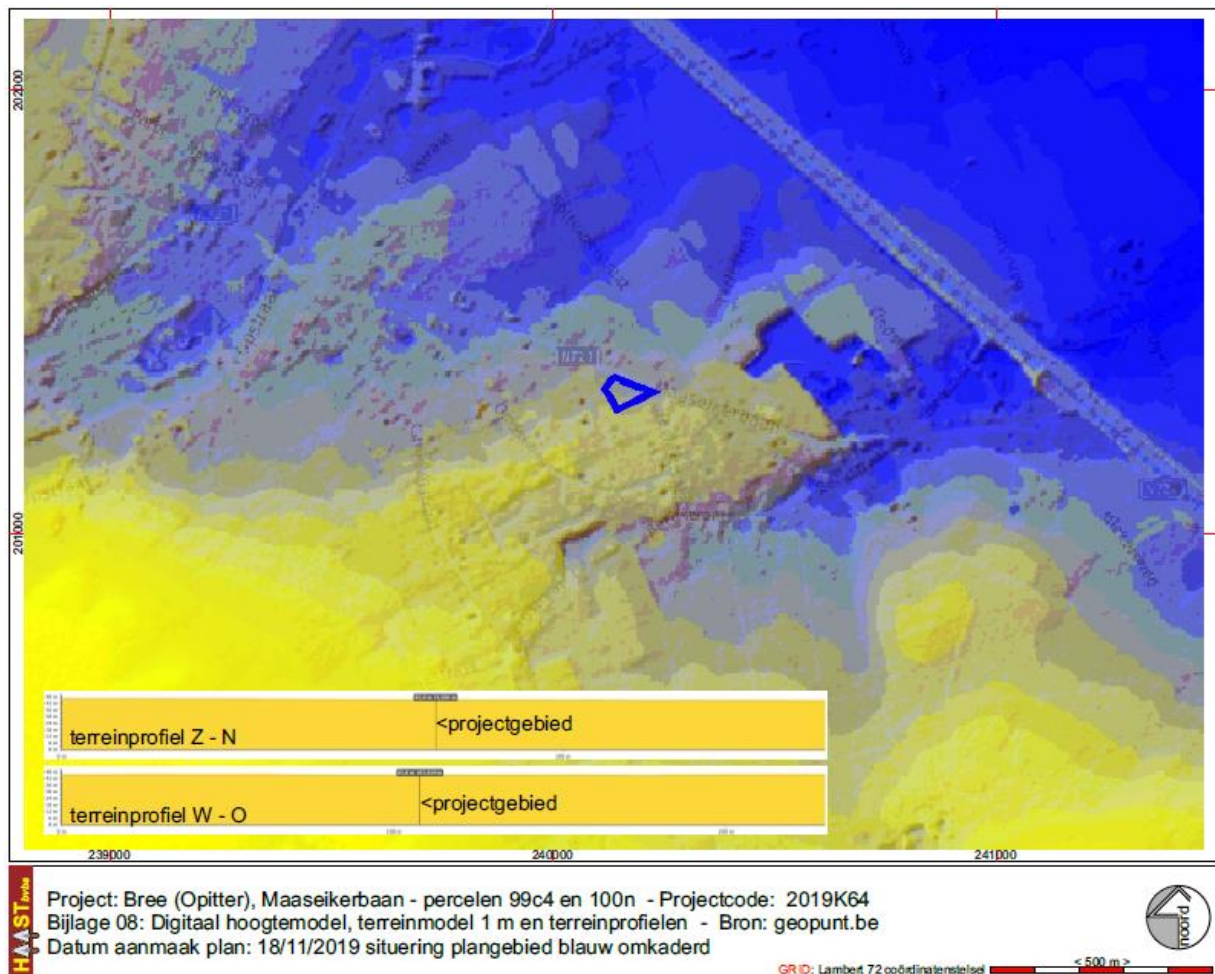


Fig. 11: Digitaal Hoogtemodel, terreinmodel 1m en hoogteprofielen © geopunt.be

⁷ Hiddink en Renes 2007, 141-142, Verspay 2010, 10, Spek, 2004, 965.

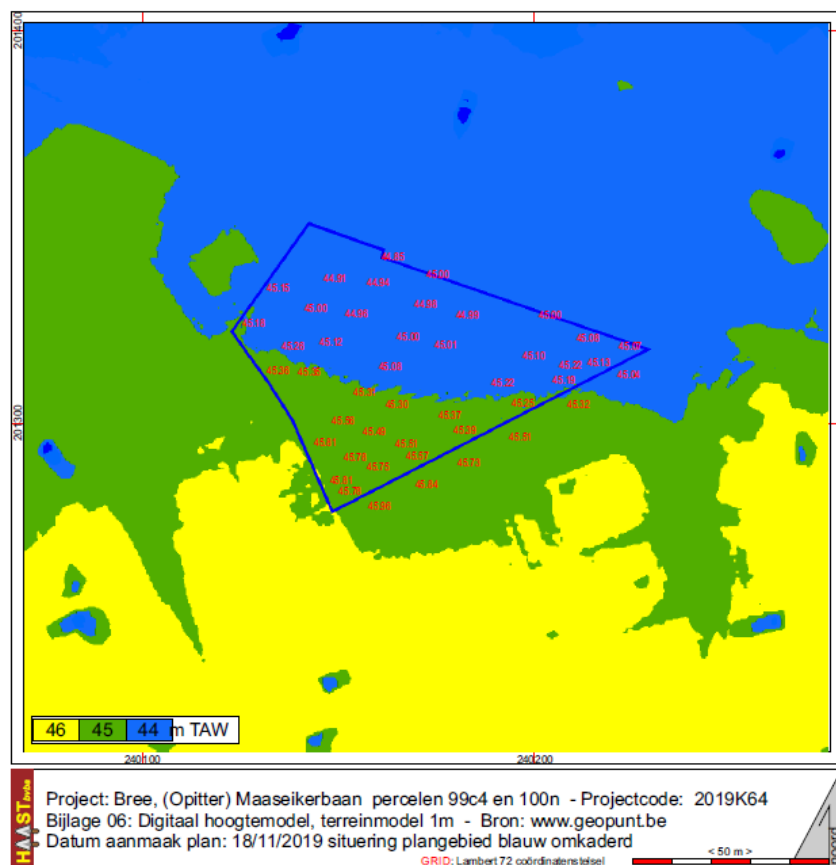


Fig. 12: digitaal hoogtemodel, terreinmodel 1 m op projectgebiedschaal © geopunt.be

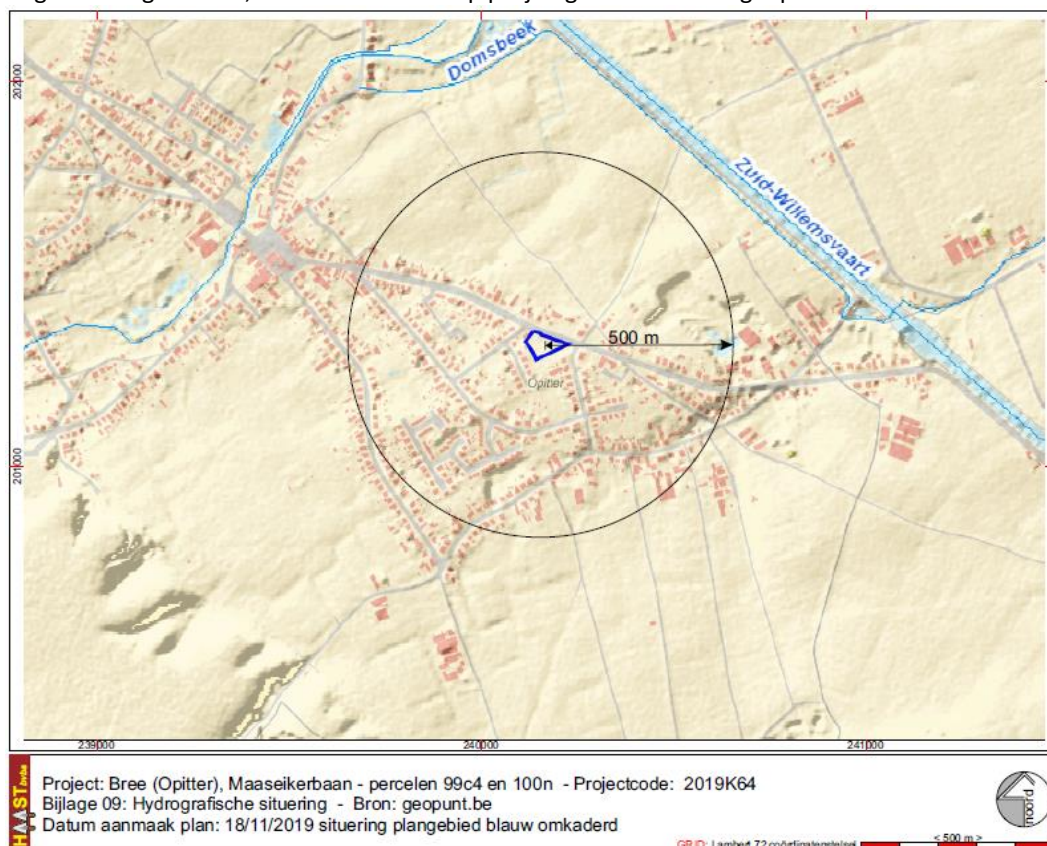


Fig. 13: Hydrografische situering van het projectgebied © geopunt.be

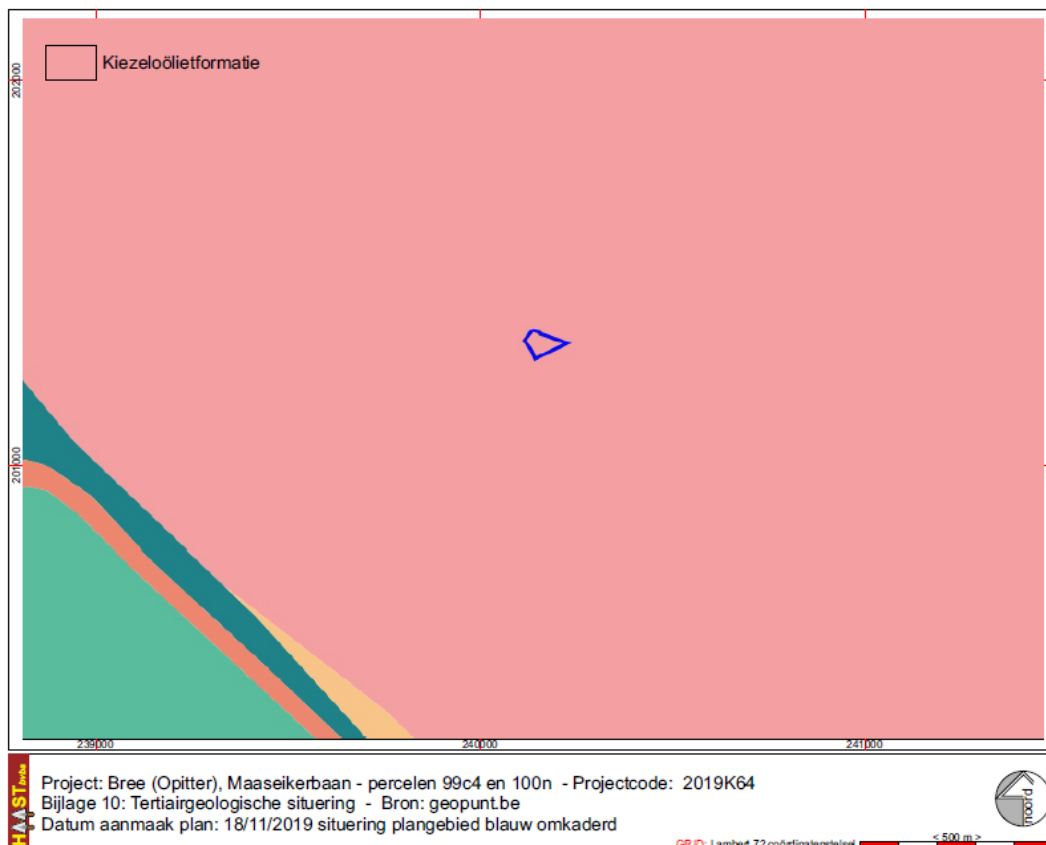


Fig. 14: tertiairgeologische kaart met situering van het projectgebied © geopunt.be

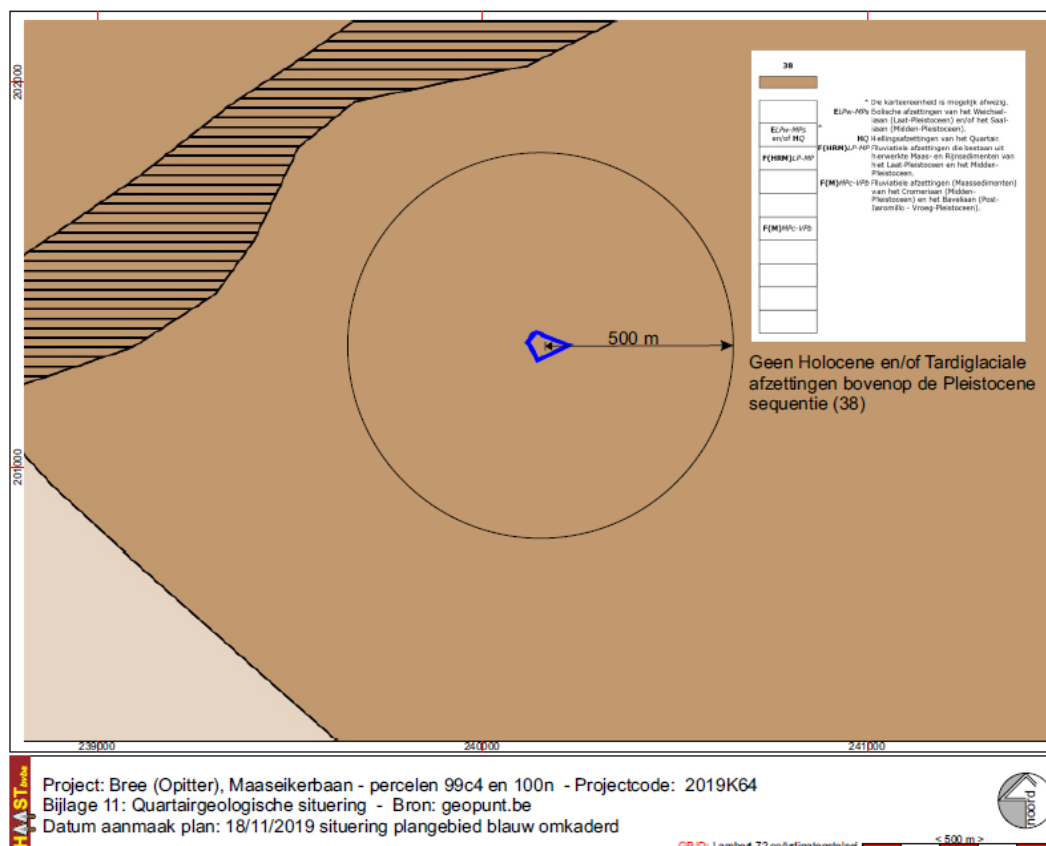


Fig. 15: Situering van het projectgebied op de quartairgeologische kaart © geopunt.be

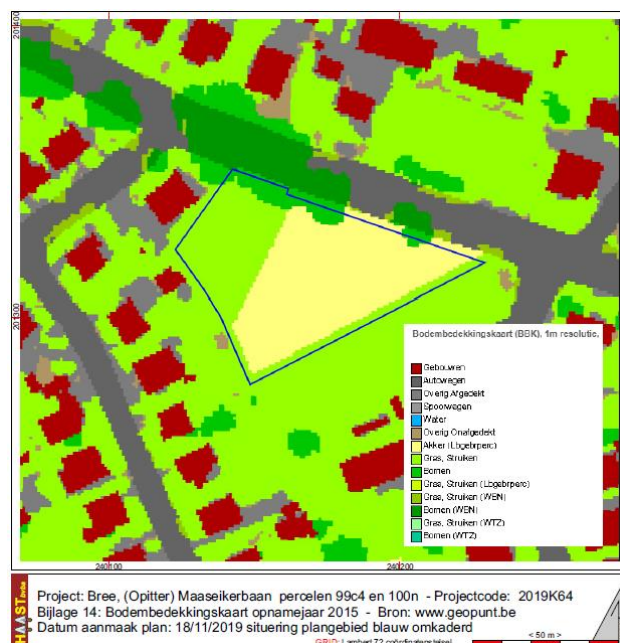


Fig. 16: Situering van het projectgebied op de bodembetekingskaart uit 2015 © geopunt.be

d. Historisch-cartografische en archeologische situering van het projectgebied

Historische kaarten



Fig. 17: Situering van het projectgebied op de Ferriskaart (1771-1776) © geopunt.be

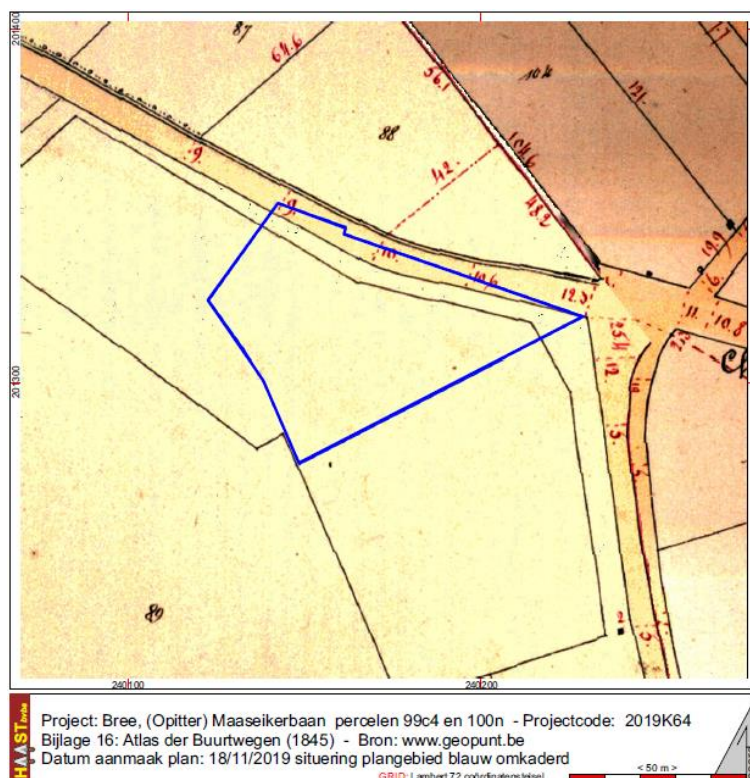


Fig. 18: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1845) © geopunt.be

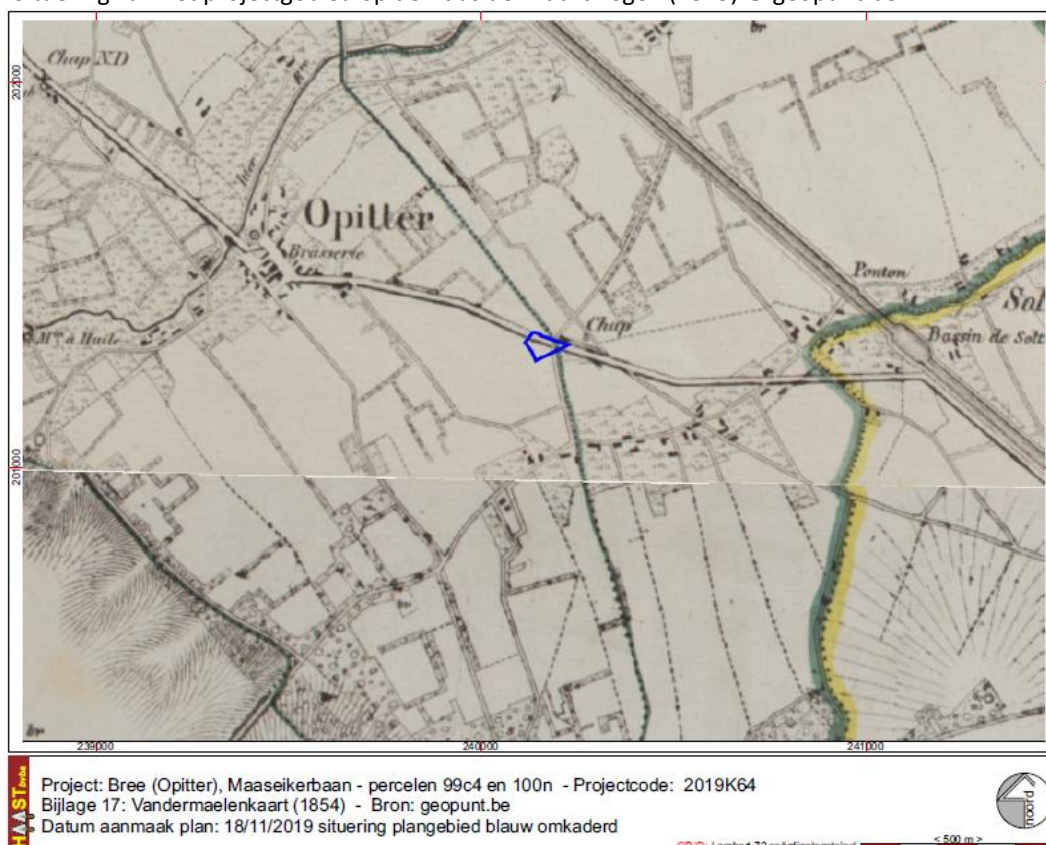


Fig. 19: Situering van het projectgebied op de Vandermaelenkaart (1854) © geopunt.be

Op de Ferrariskaart is het projectgebied gelegen in een uitgestrekt gebied van akkers en weiden. De situering dient enigszins gecorrigeerd (cf. fig. 17), maar dat wijzigt niets aan de indicatie naar grondgebruik. De Atlas der Buurtwegen geeft op de kaart geen aanduiding van grondgebruik, maar in het register staat als grondgebruik *Terre* vermeld. Die annotatie wordt gebruikt om aan te duiden dat de percelen gebruikt worden als akker. De Vandermaelenkaart geeft, zoals de Ferrariskaart, geen aanduiding van grondgebruik. Op geen enkele kaart is binnen of in de directe omgeving van het projectgebied enige vorm van bebouwing ingetekend. Op een 100 m ten oosten van het projectgebied staat op alle kaarten de, nog steeds bestaande, Sint-Antoniuskapel ingetekend en langsheen de huidige Bergstraat, ten zuiden van het projectgebied, strekt zich in een lange west – oost georiënteerde vorm van lintbebouwing het gehucht Solt uit.

Luchtfotografie

Het gebruik als landbouwgrond, de ontginning van de woeste gronden, dateert waarschijnlijk uit de Late Middeleeuwen / Post-middeleeuwse periode gelet op de aanduidingen op de Ferrariskaart. Uit de luchtfoto's is enkel af te leiden dat het projectgebied in de vorige eeuw en tot heden enkel gebruikt werd en wordt als akker.

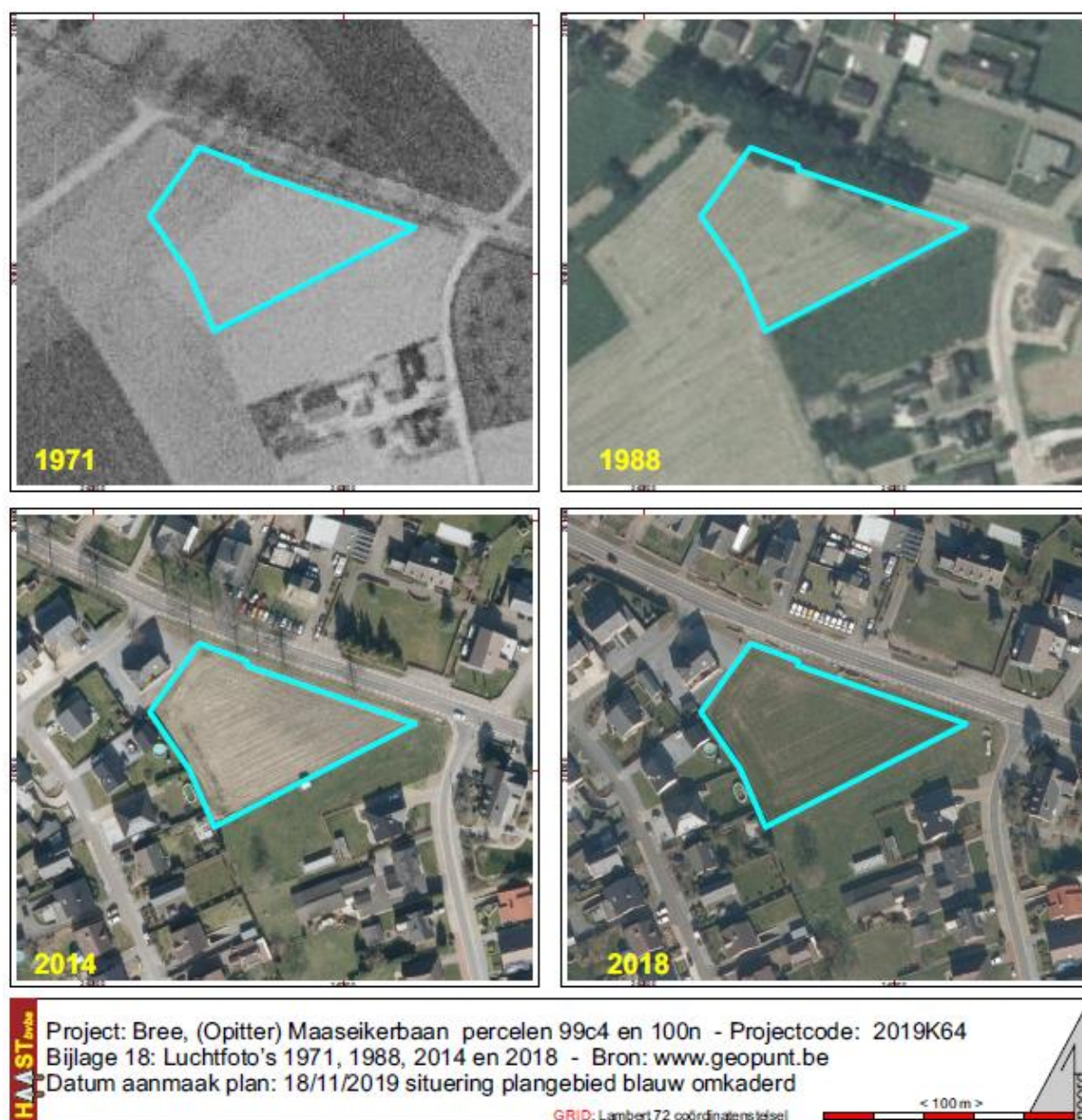


Fig. 20: Situering van het projectgebied op de luchtfoto's, opnamejaren 1971, 1988, 2014 en 2018 © geopunt.be

In het projectgebied en in een straal van 500 meter rondom het projectgebied is slechts één archeologische vondst geregistreerd of bekend. Op ca. 400 m ten noorden van het projectgebied bevindt zich caï-locatie 163209, een metaaldetectievondst van een fibula uit de Vroeg-Romeinse tijd, fibula met veer, brons volgens het DVVL forum is dit een fibula van het 'Ogen' type, circa 50 v.Chr.-100 na Chr.

Project: Bree (Opitter), Maaseikerbaan - percelen 99c4 en 100n - Projectcode: 2019K64
 Bijlage19: Archeologische situering - Bron: cai.onroerendergoed.be
 Datum aanmaak plan: 18/11/2019 situering plangebied blauw omkaderd

6. Synthese

- welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?

Het projectgebied blijkt tot vanaf de Late Middeleeuwen tot heden gebruikt te zijn als landbouwgrond. Er is geen enkele indicatie voor antropogene ingrepen andere dan landbouw.

Wat betreft de pre- en protohistorische en vroege historische perioden, prehistorie tot en met de late Middeleeuwen, zijn er in de geschreven bronnen geen aanwijzingen voor aanwezigheid van archeologische erfgoedwaarden binnen het projectgebied. We moeten ons derhalve baseren op de landschappelijke en topografische ligging ervan.

Wat betreft prehistorie en protohistorie ligt het terrein topografisch vrij gunstig op een van oost naar west licht dalend, relatief droog terrein, maar ook ongunstig want op redelijk verre afstand van (stromend) water; de Itterbeek stroomt op 800 m afstand ten noorden van het projectgebied. De Itterbeek is de meest nabijgelegen beek, de eerstvolgende nabijgelegen beek/riviertje is de Bosbeek op 4,2 km ten zuiden van het projectgebied. De verwachting naar steentijdvondsten kan derhalve als laag tot onbestaande ingeschat worden gelet op de grote afstand tot waterbronnen.

Naar protohistorische en vroeg-historische perioden, metaaltijden tot en met de late Middeleeuwen, is de verwachting ook matig in te schatten omwille van de landschappelijke ligging van het projectgebied. De dichtsbijzijnde bron voor water is de Itterbeek, gelegen op ca. 800 m ten noorden van het terrein. De mogelijkheid bestaat natuurlijk altijd dat er sporen van off-site fenomenen worden aangetroffen of een geïsoleerde afvalkuil zoals bijvoorbeeld in Overpelt – Bleekveldstraat⁸ en Meeuwen – Hoogstraat/Kruisstraat⁹. De metaaldetectievondsten in de – wijde – omgeving kunnen in deze en met betrekking tot het projectgebied niet beschouwd worden als indicaties voor bewoningssporen.

Naar sporen uit de Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd, 16^{de} – 19^{de} eeuw is de verwachting dan weer zeer laag aangezien de historische kaarten geen enkele indicatie opleverden van enige vorm van bebouwing op het terrein.

- welke evolutie kende het landschap van het projectgebied?

Het landschap evolueerde in de Late Middeleeuwen van een schraal zanderig heidelandschap naar akkergebied ten zuiden van de dorpskern van Opitte en ten noorden van het gehucht Solt. Het landschap is licht dalend van west naar oost van de flanken van het Kempisch Plateau naar de Vlake van Bocholt. Momenteel ligt het gebied temidden van een uitdeinende vorm van lintbebouwing met voornamelijk vrijstaande woningen met relatief grote tuinen.

- welke evolutie kende het gebruik van het terrein?

De evolutie van het gebruik van het terrein is vrij eenvoudig. Er zijn pas echt aanwijzingen voor gebruik van de grond vanaf de Late-Middeleeuwen – Post-Middeleeuwse periode wanneer het perceel in gebruik genomen wordt voor landbouwdoeleinden. Tot op heden is het projectgebied in gebruik als akker.

- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Mocht er nog bodemarchief aanwezig zijn dan zullen de bouwwerken, bouwen van woningen, definitief vernietigend zijn voor eventuele archeologische sporen/relicten.

⁸ VAN DE KONIJNENBURG, R. en DONDEYNE, S., (2012) Archeologische opgraving site: Overpelt - Ringlaan / Veldstraat / Bleekveldstraat: eindverslag, HAAST-rapport 2012-08, Bree

⁹ VAN DE KONIJNENBURG, R. en JANSSEN, J., 2017, Meeuwen-Gruitrode, Hoogstraat/Kruisstraat), Archeologienota na proefsleuvenonderzoek, HAAST-rapport 2017-34, Bree, D/2017/12654/34 (<https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/3824>)

Verstoorde zones:



Er zijn behoudens ploegen van de grond geen aanwijzingen voor ernstige verstoringen binnen het projectgebied.

Fig. 22: Verstoorde zones binnen het projectgebied.

Een afweging van de methodes voor verder archeologisch onderzoek en archeologische evaluatie van het projectgebied:

De beschikbare methodes binnen een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, veldkartering, landschappelijk booronderzoek en geofysisch onderzoek zullen geen resultaten opleveren die kunnen opwegen tegen de kosten die ermee gepaard gaan:

Geofysisch onderzoek spoort weliswaar anomalieën in de bodem op maar aangezien er geen structuren in harde materialen, baksteen, natuursteen, verwacht worden zal dit eerder moeilijk interpreteerbare sporen opleveren die enkel geïnterpreteerd of gedetermineerd kunnen worden door een ondersteunende ingreep in de bodem. Bovendien is deze methode duur en zullen de resultaten niet opwegen tegen de kosten, ook gelet op de beperkte beschikbare ruimte om dergelijk onderzoek uit te voeren.

Veldkartering: het projectgebied werd geprospecteerd op 12/11 en 19/11/2019, maar beide prospecties leverden geen materiaal op. Er werd verwacht toch enkele Post-Middeleeuwse scherven aan te treffen, maar zelfs dat was niet het geval. Ook gelet op de begroeiing tussen de maïsstoppels was het in feite niet aangewezen om een veldprospectie uit te voeren. Er zijn ook geen indicaties die erop kunnen wijzen dat een veldprospectie enige indicatie kan opleveren voor een site uit welke periode dan ook binnen het projectgebied.

Landschappelijk bodemonderzoek is soms wenselijk om na te gaan in hoeverre de oorspronkelijke bodemopbouw bewaard gebleven is, hetzij eventueel geschonden. Er zijn echter geen indicaties voor mogelijke verstoringen en daarom kan een landschappelijk bodemonderzoek, registratie en studie van de bodemopbouw binnen het projectgebied, beter gekoppeld worden aan een proefsleuvenonderzoek.

Verkennd/waarderend archeologisch booronderzoek: er zijn geen directe indicaties voor het mogelijk aantreffen van prehistorische artefacten, zelfs eerder aanwijzingen die laten vermoeden dat steentijdsites niet op het terrein zullen worden aangetroffen.

Proefsleuven: via het programma van maatregelen zal als vervolgtraject een archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem worden voorgesteld doormiddel van een proefsleuvenonderzoek om het projectgebied alsnog archeologisch te kunnen waarderen.

7. Advies:

Ondanks voorgaande waaruit blijkt dat de archeologische verwachting om verschillende redenen matig moet ingeschat worden, zal via het programma van maatregelen toch aanbevolen worden om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren om zo het terrein archeologisch te kunnen evalueren en waarderen. Mogelijk worden er sporen aangetroffen van bewoning of van off site fenomenen uit de protohistorie of vroeg-historische perioden. Ondanks de behoorlijk grote afstand tot water ligt het terrein op de rand van een relatief droge zandrug, mogelijk geografisch niet zo gunstig als vestigingsplaats voor (semi-)nomadische familiegroepen, wel gunstig om de grond te gebruiken als landbouwgrond. Bovendien, toevalsvondsten zijn nooit uit te sluiten.

Beschrijving van de aanpak

Het proefsleuvenonderzoek met ingreep in de bodem dient uit te worden uitgevoerd als een standaard proefsleuvenonderzoek met ononderbroken 2 m brede parallelle proefsleuven zuidwest – noordoost georiënteerd meegaand met de lichte daling van het terrein. 2 m brede proefsleuven geven het beste resultaat om de verstoringen vast te stellen, af te bakenen en te determineren.

Door ze in te planten op een onderlinge afstand van maximaal 15 m wordt meteen gebiedsdekkend gewerkt en kan gemakkelijk 10% van het terrein onderzocht worden zoals bepaald in de Code van goede Praktijk.

Aanvullend, om minimaal 12,50% van het terrein te onderzoeken, worden kijkenvensters of volgvensters

aangelegd indien sporen aangetroffen worden. De kijk- en/of volgvensters worden aangelegd om een beter inzicht te krijgen in de onderlinge samenhang van sporen, indien er aangetroffen worden, om een duidelijke afbakening te kunnen maken voor een eventueel vervolgonderzoek indien toch waardevolle sporen zouden aangetroffen worden of om de schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren.

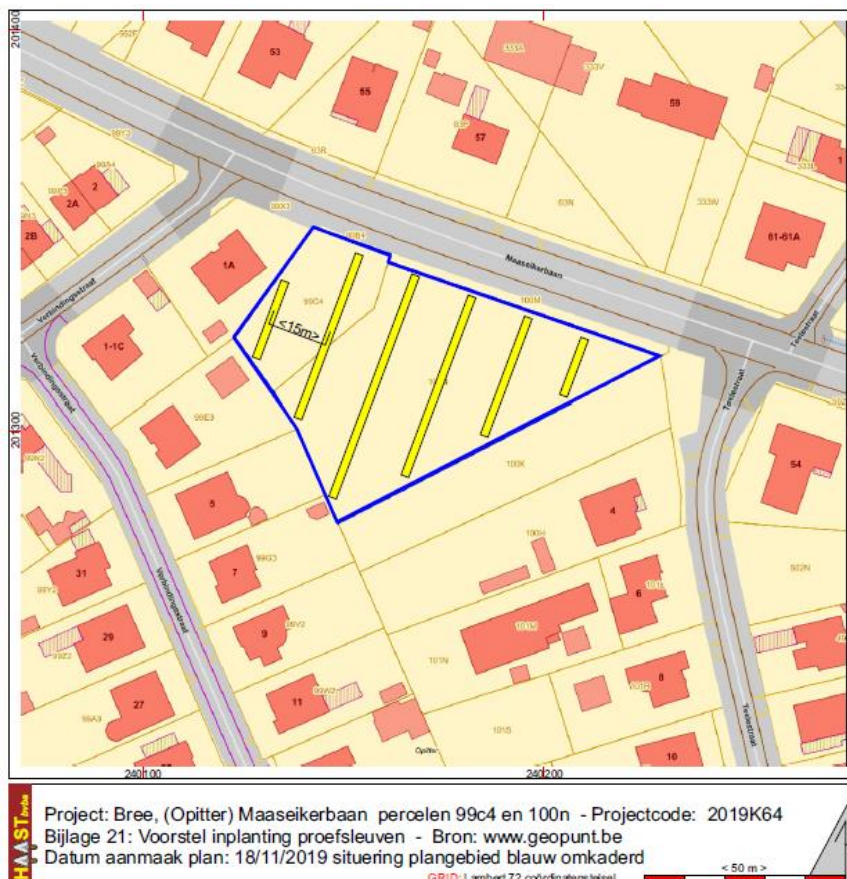


Fig. 23: Voorstel van inplanting van de proefsleuven.

8. Samenvattingen

Samenvatting gespecialiseerd publiek

Zie punt 6 en 7

Samenvatting niet-gespecialiseerd publiek

Aan de Maaseikerbaan in Opieter, deelgemeente van Bree, ter hoogte van het gehucht Solt wenst men twee kadastrale percelen te verkavelen in 7 bouwloten. Het bureauonderzoek als archeologische voorstudie heeft geen resultaten opgeleverd wa betreft de archeologische waarde van het projectgebied tenzij het feit dat de ligging geografisch en topografisch als vrij gunstig mag beschouwd worden, misschien niet direct voor nederzettingen, dan wel voor het gebruik van de gronden als landbouwgrond. In de (wijde) omgeving zijn enkel vondsten gedaan uit de Romeinse periode en later, metaaldetectievondsten). Mogelijk kunnen binnen het projectgebied sporen van landbouwactiviteit uit die perioden – of ouder/jonger – aangetroffen worden. Geheel uit te sluiten kan dat niet op basis van de gegevens uit het bureauonderzoek. Daarom wordt via bijgevoegd programma van maatregelen aanbevolen het terrein verder te evalueren doormiddel van een archeologisch proefsleuvenonderzoek.

9. Bibliografie en bronnen

Uitgegeven Bronnen

BEERTEN, K., 2005: *Toelichting tot de Quartairgeologische kaart, Kaartblad Maaseik 10-18*, Leuven.

BAEYENS, L., 1975: *Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad Bree 48E*, Gent.

DECKERS, J., 1968: *Bodemkaart van België, Bree 48E*, Gent.

HIDDINK, H. en H. RENES, 2007: *De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg* in: van Doesburg, J., M. de Boer, B.J. Groenewoudt en T. de Groot (eds.), *Essen in zicht. Essen en plaggendekken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 34), 129-159.

SPEK, T., 2004: *Het Drentse esdorpenlandschap: Een historisch-geografische studie*, Proefschrift Wageningen Universiteit.

Verspay, J., 2009: More than Soils. Getting hold on the development of the rural landscape in Brabant, in: R.A.A. Kalkers/ D. te Kieft/ M.K. Termeer (red.) *SOJA bundel* 2009, Amsterdam. 150-161.

DONDEYNE, S., VANIERSCHOT, L., LANGOHR, R., VAN RANST, E. en DECKERS, J., 2015, *De grote bodemgroepen van Vlaanderen: Kenmerken van de "Reference Soil Groups" volgens het internationale classificatiesysteem*

World Reference Base, KU Leuven & Universiteit Gent in opdracht van Vlaamse overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, 2015.

FREDERICKX, E. en GOUWY, S., 1996, *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 25 Hasselt*, Leuven

VAN DE KONIJNENBURG, R., WIJNEN, J. CLAESEN, J. JANSSEN, J. en VANGENECHTEN, B., 2015, Archeologische prospectie Bree (Opitter), Sint-Jozefstraat / Opstraat, HAAST-rapport 2015-03, Bree, 2015 D/2015/12654/04

VAN DE KONIJNENBURG, R., (2017), Bree, Maaseikerbaan 1 - 5, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2017-27, D/2017/12654/27

Digitale Bronnen

Geraadpleegde websites:

Kadastrale gegevens: http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

De Centraal Archeologische Inventaris

www.geopunt.be en www.cartesius.be voor de historische kaarten en luchtfoto's

www.onroerendergoed.be

loket.onroerendergoed.be

https://archeologiein nederland.nl/sites/default/files/map_attachments/Verantwoording%20archeo%20verwachtingskaart.pdf

10. Lijst van de figuren

Coverfoto: Luchtfoto, opname 2015 © geopunt.be

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 2019 © cadgis viewer

Fig. 3: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart 1/10.000. © NGI & cartoweb

Fig. 4: Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971 © Geopunt.be

Fig. 5: georefereneerd verkavelingsplan

Fig. 6: verkavelingsplan zoals aangereikt

Fig. 7: foto van het terrein in haar huidige toestand, luchtfoto, opname winter 2018

Fig. 8: terreinopnames d.d. 19/11/2019

Fig. 9: Bodemkaart van België © geopunt.be

Fig. 10: Bodemkaart van België volgens de WRB © geopunt.be

Fig. 11: Digitaal Hoogtemodel, terreinmodel 1m en hoogteprofielen © geopunt.be

Fig. 12: digitaal hoogtemodel, terreinmodel 1 m op projectgebiedschaal © geopunt.be

Fig. 13: Hydrografische situering van het projectgebied © geopunt.be

Fig. 14: tertiairgeologische kaart met situering van het projectgebied © geopunt.be

Fig. 15: Situering van het projectgebied op de quartairgeologische kaart © geopunt.be

Fig. 16: Situering van het projectgebied op de bodembedekkingskaart uit 2012 © geopunt.be

Fig. 17: Situering van het projectgebied op de Ferrariskaart (1771-1776) © geopunt.be

Fig. 18: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1845) © geopunt.be

Fig. 19: Situering van het projectgebied op de Vandermaelenkaart (1854) © geopunt.be

Fig. 20: Situering van het projectgebied op de luchtfoto's, opnamejaren 1971, 1988, 2014 en 2018 © geopunt.be

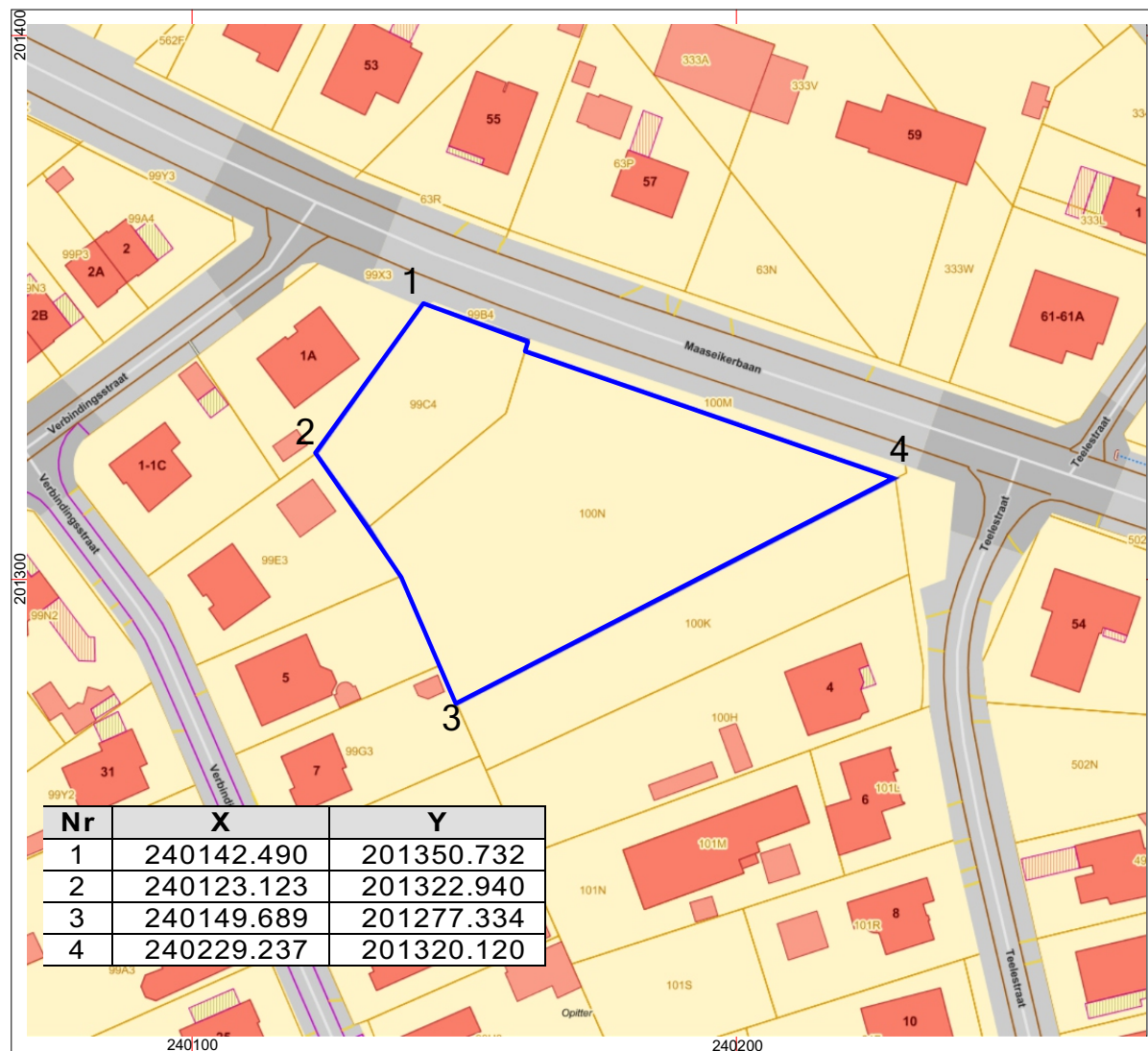
Fig. 21: Situering van het projectgebied op de cai-kaart 2019 ©cai.onroerenderfgoed.be

Fig. 22: Verstoorde zones binnen het projectgebied.

Fig. 23: Voorstel van inplanting van de proefsleuven

11. Lijst van de plannen (bijlagen)

plan nr	Type plan	onderwerp	Analoog/digitaal	datum
1	Plan	Bounding Box	Digitaal	2019
2	Kaart	Kadasterplan	Digitaal	2019
3	Kaart	Topografische kaart	Digitaal	2014
4	Plan	verkavelingsplan, georeferentie	Digitaal	2019
5	Plan	Verkavelingsplan zoals aangereikt	Digitaal	2019
6	Kaart	Digitaal Hoogtemodel op projectgebiedschaal	Digitaal	2019
7	Kaart	Multidirectionele Hill Shade, terreinmodel 0,25 m	Digitaal	2019
8	Kaart	Digitaal Hoogtemodel op macroschaal	Digitaal	2019
9	Kaart	Hydrografie van de streek	Digitaal	2019
10	Kaart	Tertiairgeologische kaart	Digitaal	2019
11	Kaart	Quartaairgeologische kaart	Digitaal	2019
12	Kaart	Bodemkaart van België	Analoog	19..
13	Kaart	Bodemkaart volgens de WRB	Digitaal	2014
14	Kaart	Bodembedekkingsbestand 2015	Digitaal	2015
15	Kaart	Ferrariskaart	Analoog	1771-1775
16	Kaart	Atlas der Buurtwegen	Analoog	1845
17	Kaart	Vandermaelenkaart	Analoog	1854
18	Luchtfoto's	Opnames 1971, 1988, 2014, 2018	Digitaal	1971 – 2018
19	Kaart	Centraal Archeologische kaart	Digitaal	2019
20	Plan	Verstoorde zone	Digitaal	2019
21	Plan	Voorstel inplanting proefsleuven	Digitaal	2019





Bree (Opitter), Maaseikerbaan 99c4 en 100 n

Gecentreerd op: BREE 5 AFD/OPITTER/

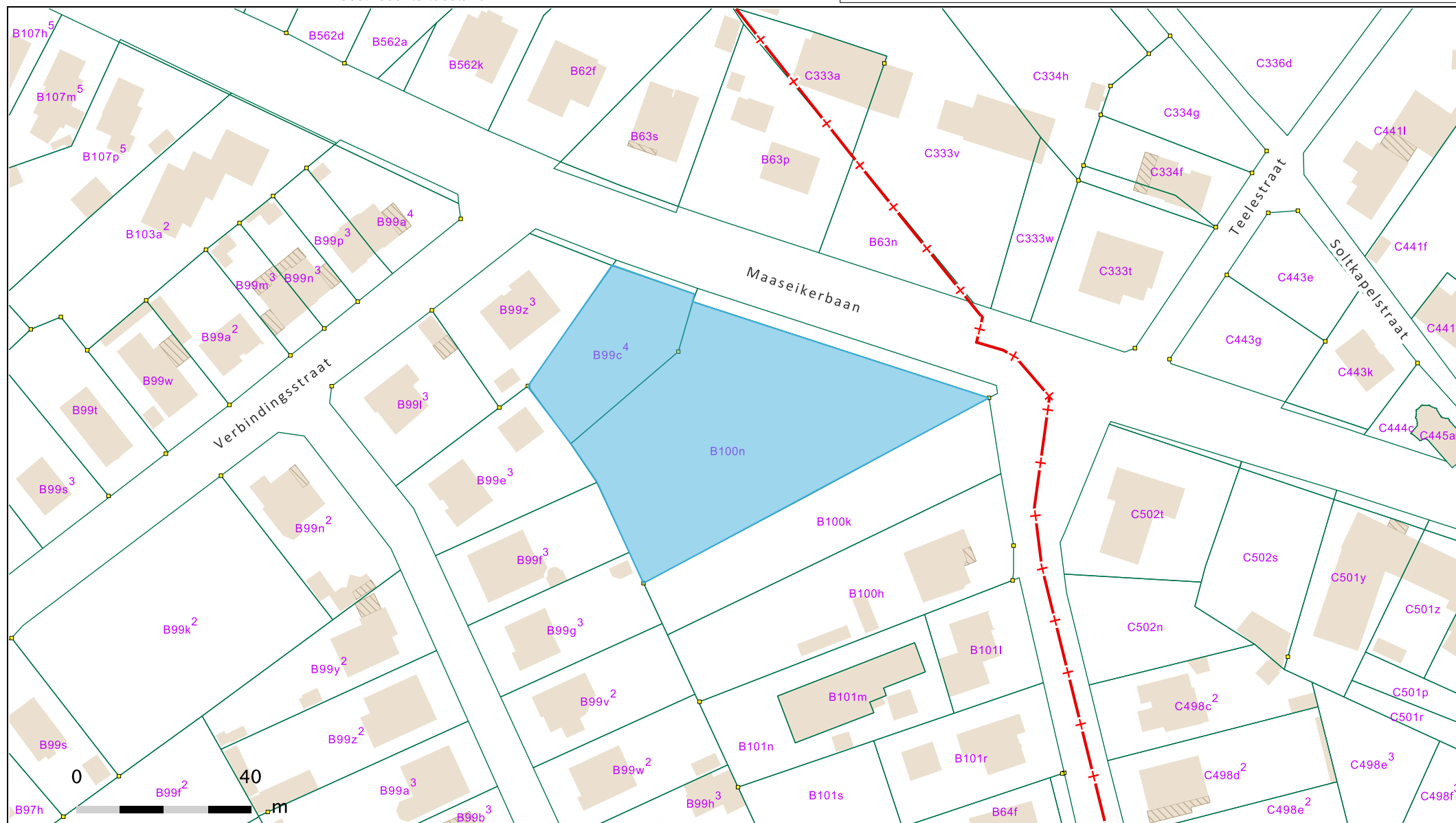
Meest recente toestand

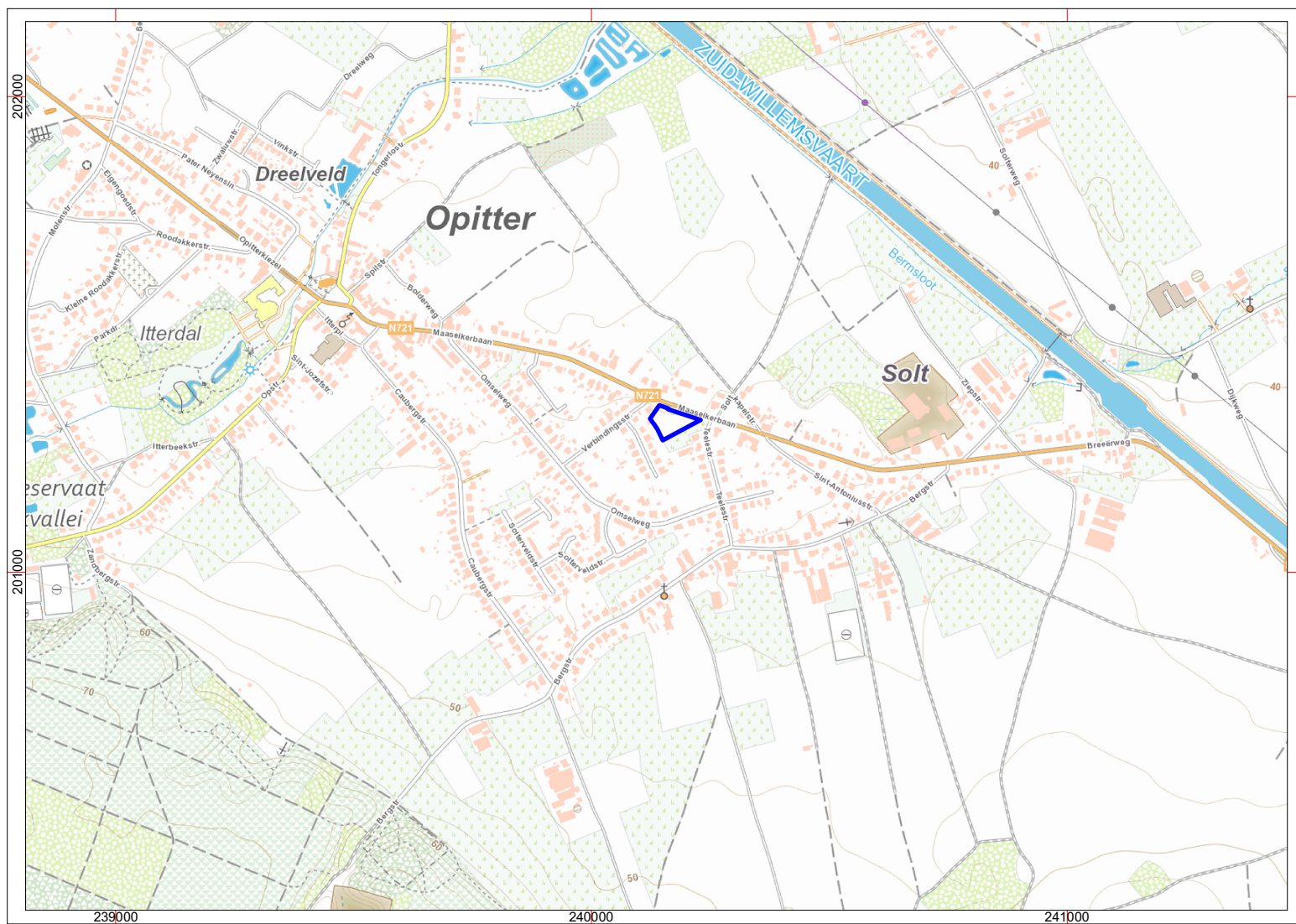
Project: Bree (Opitter), Maaseikerbaan - percelen 99c4 en 100n

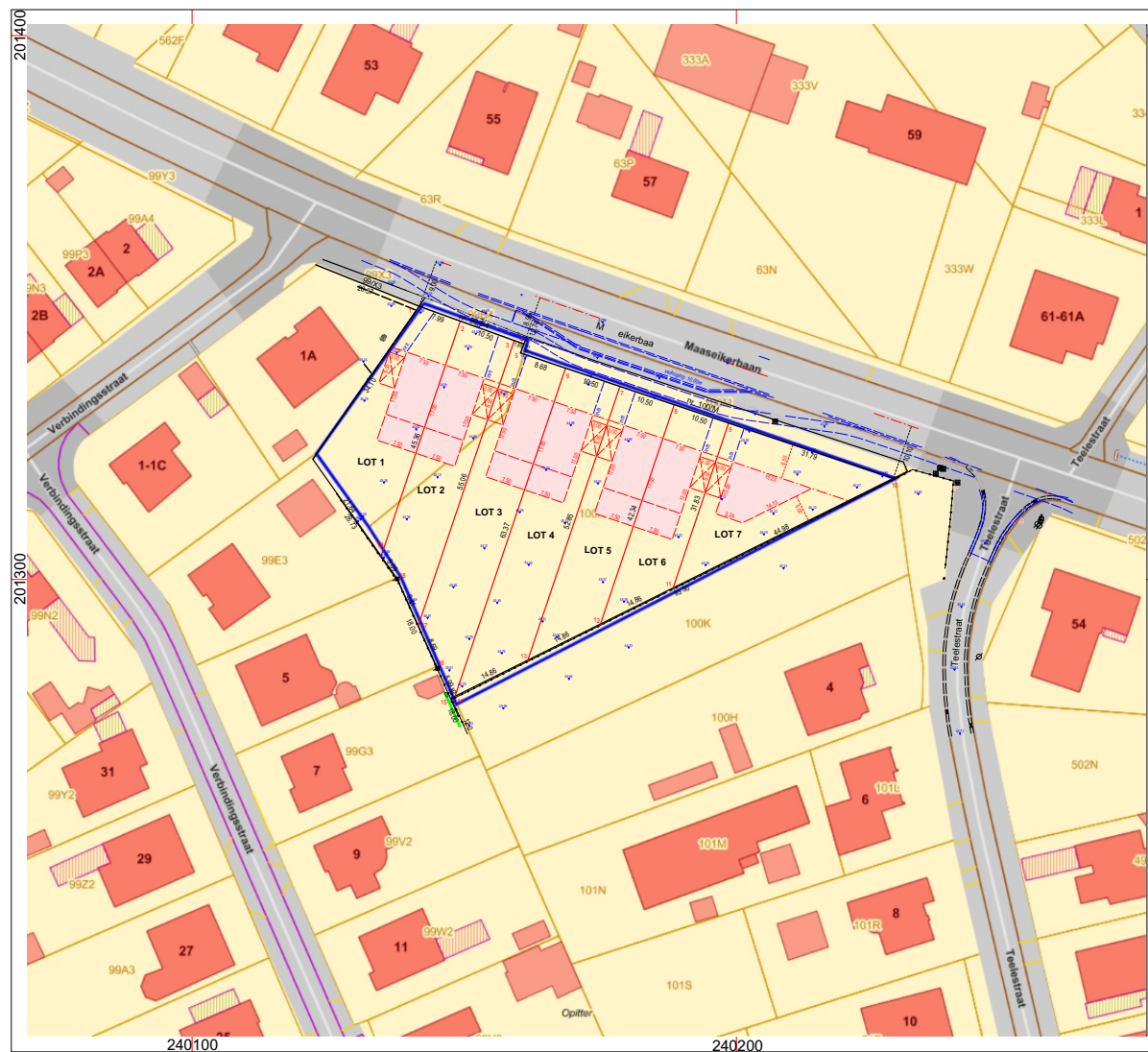
Projectcode: 2019K64

Bijlage 02: Kadasterplan - Bron: cadgis viewer

Datum aanmaak plan: 18/11/2019 situering plangebied blauw omkaderd







Verkavelingsplan

Stad Bree 5de afdeling Opitter Sectie B

Beschrijving van de Loten:

LOT 1 (lot voor half-open bebouwing)
ex/nrs. 99/C4 en 100/N
Opp.: 05a 28ca

LOT 2 (lot voor half-open bebouwing)
ex/nrs. 99/C4 en 100/N
Opp.: 05a 23ca

LOT 3 (lot voor half-open bebouwing)
ex/nrs. 99/C4 en 100/N
Opp.: 06a 22ca

LOT 4 (lot voor half-open bebouwing)
ex/nr. 100/N
Opp.: 06a 10ca

LOT 5 (lot voor half-open bebouwing)
ex/nr. 100/N
Opp.: 05a 00ca

LOT 6 (lot voor half-open bebouwing)
ex/nr. 100/N
Opp.: 03a 89ca

LOT 7 (lot voor open bebouwing)
ex/nr. 100/N
Opp.: 05a 06ca

Coördinatenlijst

Nr	X	Y	Commentaar
1	240142.55	201350.56	niet gematerialiseerd
2	240150.10	201347.93	niet gematerialiseerd
3	240160.02	201344.47	niet gematerialiseerd
4	240161.80	201343.85	niet gematerialiseerd
5	240161.19	201342.21	niet gematerialiseerd
6	240169.45	201339.53	niet gematerialiseerd
7	240179.43	201336.28	niet gematerialiseerd
8	240189.42	201333.03	niet gematerialiseerd
9	240199.40	201329.76	niet gematerialiseerd
10	240209.33	201319.98	niet gematerialiseerd
11	240189.56	201299.52	niet gematerialiseerd
12	240176.33	201292.77	niet gematerialiseerd
13	240163.09	201286.02	niet gematerialiseerd
14	240149.85	201279.26	niet gematerialiseerd
15	240149.09	201278.88	niet gematerialiseerd
16	240146.59	201284.32	paalsteen
17	240142.99	201292.12	niet gematerialiseerd
18	240138.05	201300.66	paalsteen
19	240136.07	201304.79	niet gematerialiseerd
20	240123.41	201322.34	paalsteen

LEGENDE

- +— bestaande paalsteen
- +— nieuwe paalsteen
- +— verpunt
- +— niet gematerialiseerd
- +— grenslijn met puntnummers
- +— asfaltverharding
- +— bestaande gebouwen
- +— ontwerp bouw kader
- +— ontwerp carport
- +— ontwerp wegenis
- +— Haag
- +— Talud, gracht, waterloop
- +— draad glad
- +— draad glad met betonpalen
- +— betonplaten en palen
- +— muur
- +— ontworpen wegenis
- +— verschoven bushalte
- +— cfr ontwerp verkaveling
- +— inritten
- +— verlichtingspaal
- +— inspectieput, rond
- +— hydrant
- +— Kabeltelevisie
- +— straatkolk
- +— hoogtepunt
- +— loofboom



Landmeters - en vastgoedexperten B.V.B.A.
Stationswal 28, 3960 Bree
GSM.: 0496 / 112 806
Echt verklaard te Bree op 08/08/2019
Aangepast op

De Landmeter - Expert

Leo Rutten
landmeter-expert beëdigd door de
rechtbank van eerste aanleg
van Tongeren dd. 03 november 2006.
Inschrijvingsnummer op het tableau
van beoefenaars LAN/08/1261
ondernemingsnummer 0474 134 614

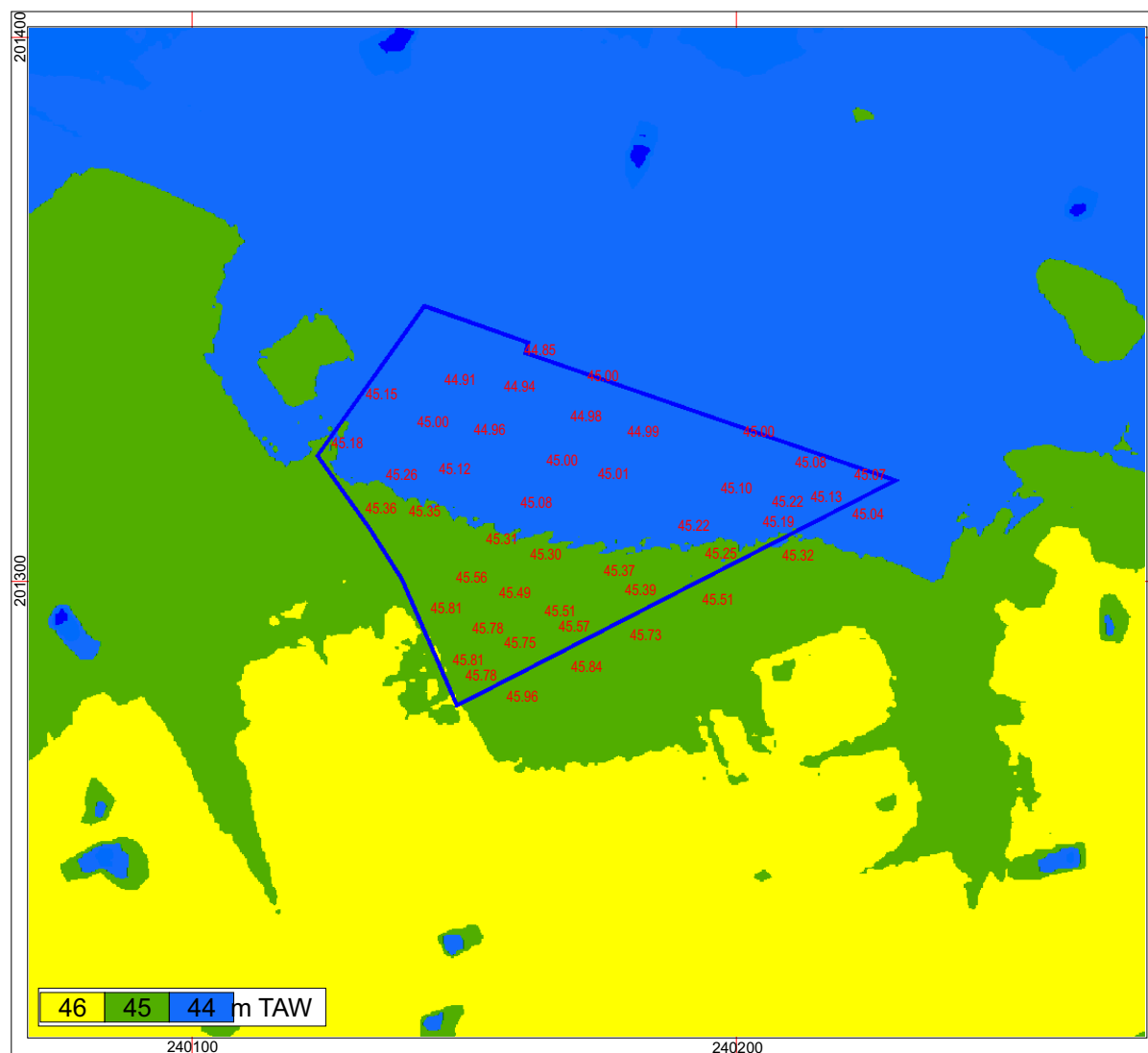
Schaal: 1/500
Dossier: 6 186

Project: Bree, (Opitter) Maaseikerbaan percelen 99c4 en 100n - Projectcode: 2019K64
Bijlage 05: Verkavelingsplan zoals aangereikt
Datum aanmaak plan: 18/11/2019 situering plangebied blauw omkaderd

GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel

< 50 m >

plaat



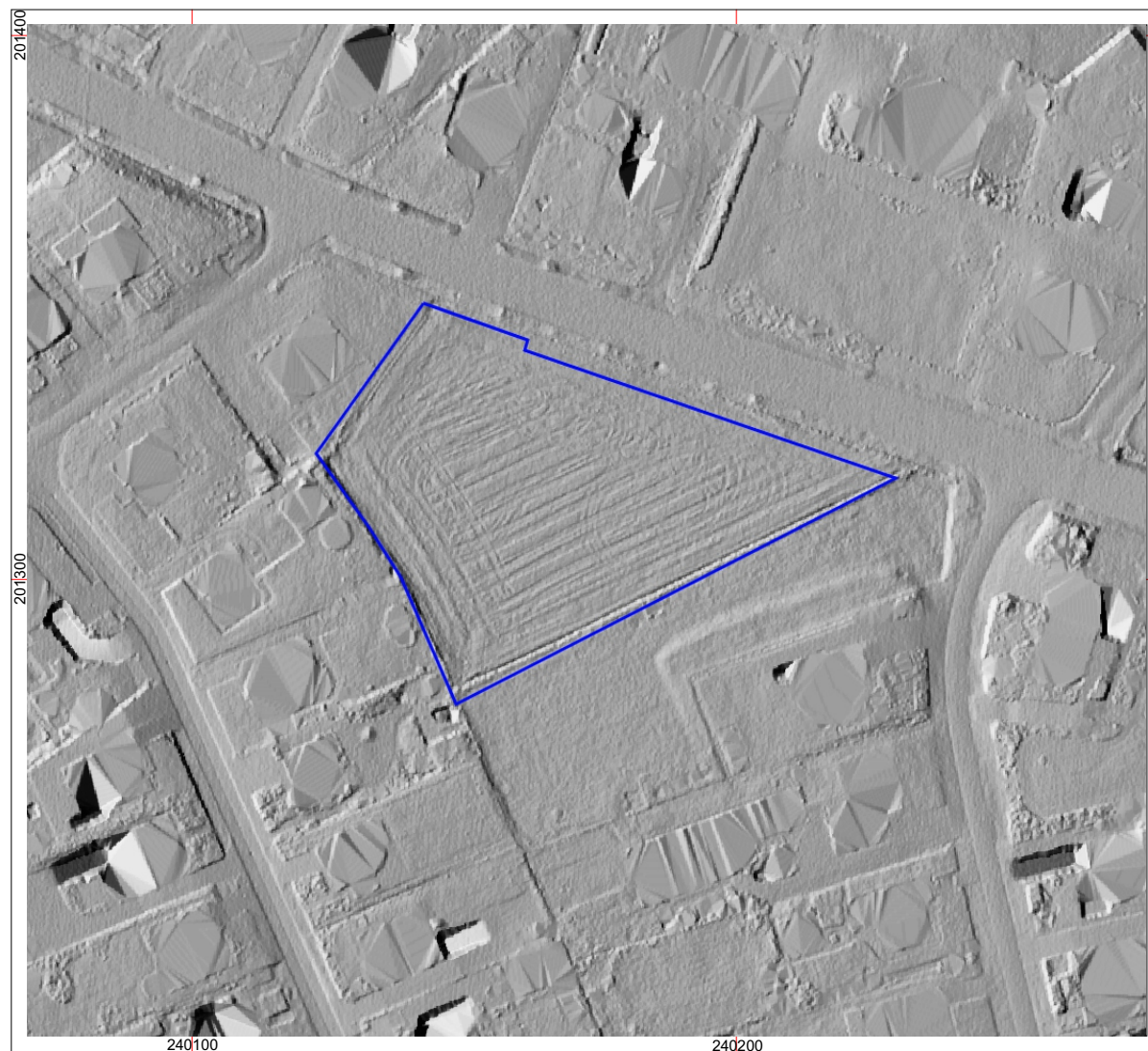
HAASST bvba

Project: Bree, (Opitter) Maaseikerbaan percelen 99c4 en 100n - Projectcode: 2019K64
 Bijlage 06: Digitaal hoogtemodel, terreinmodel 1m - Bron: www.geopunt.be
 Datum aanmaak plan: 18/11/2019 situering plangebied blauw omkaderd

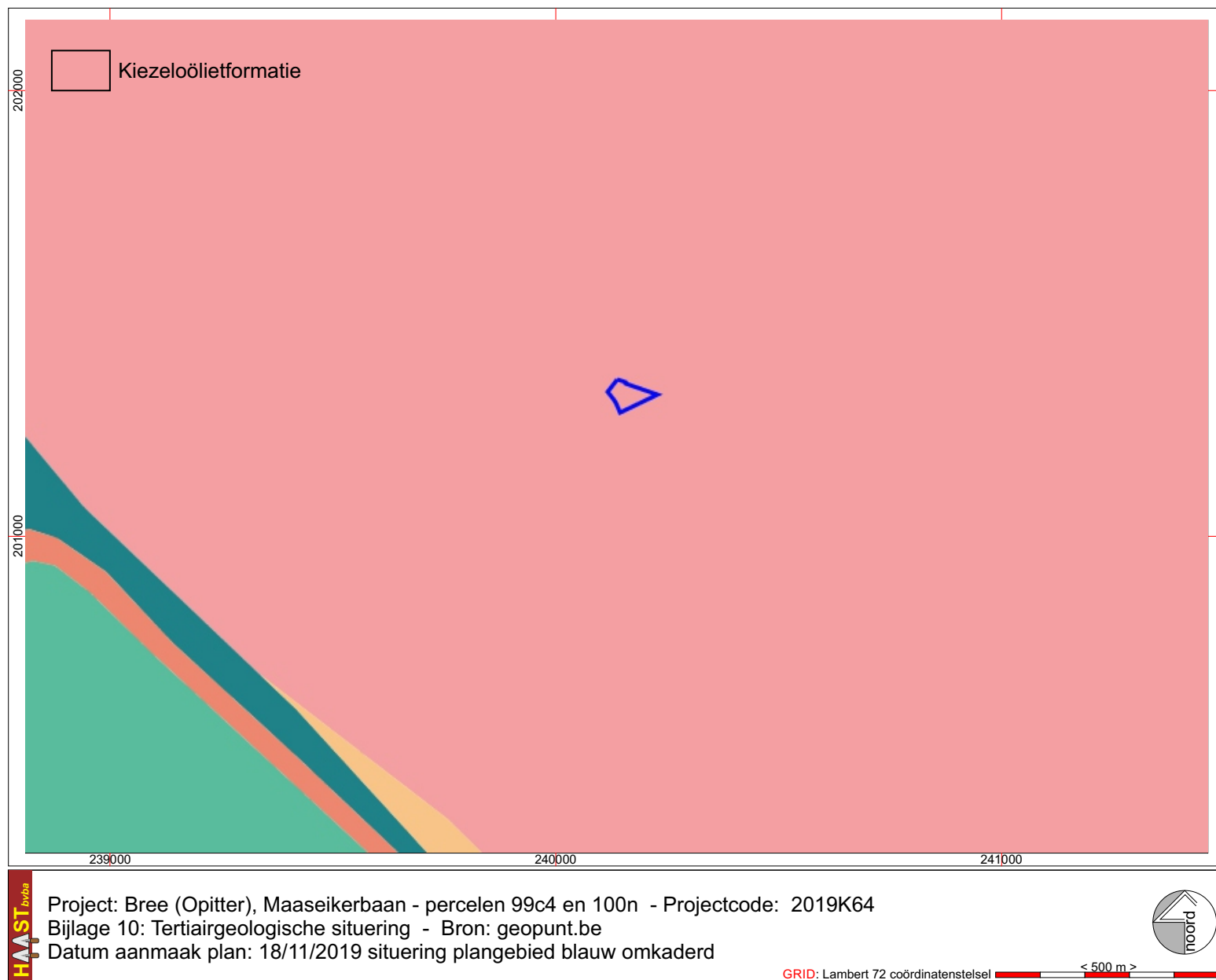
GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel

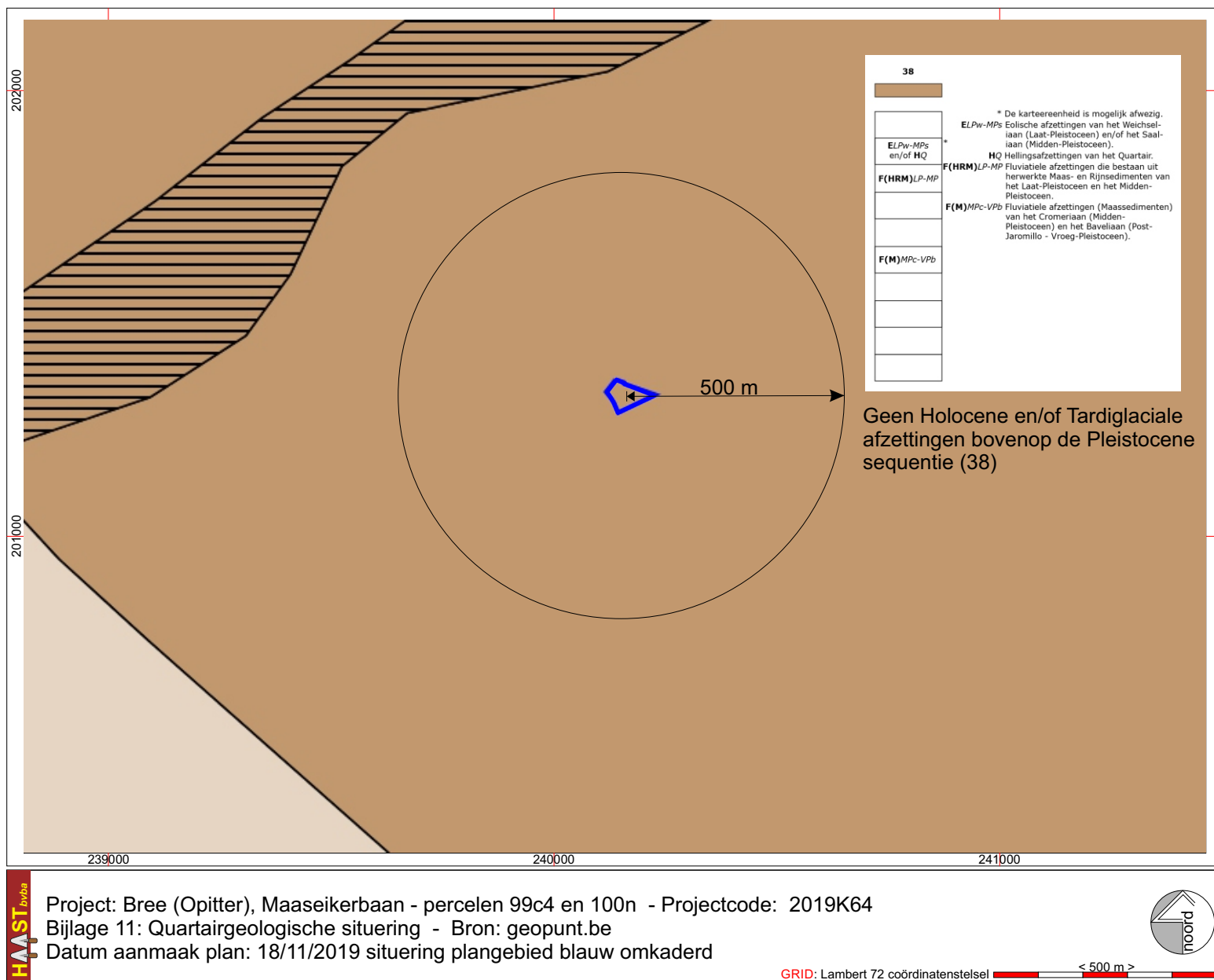
< 50 m >

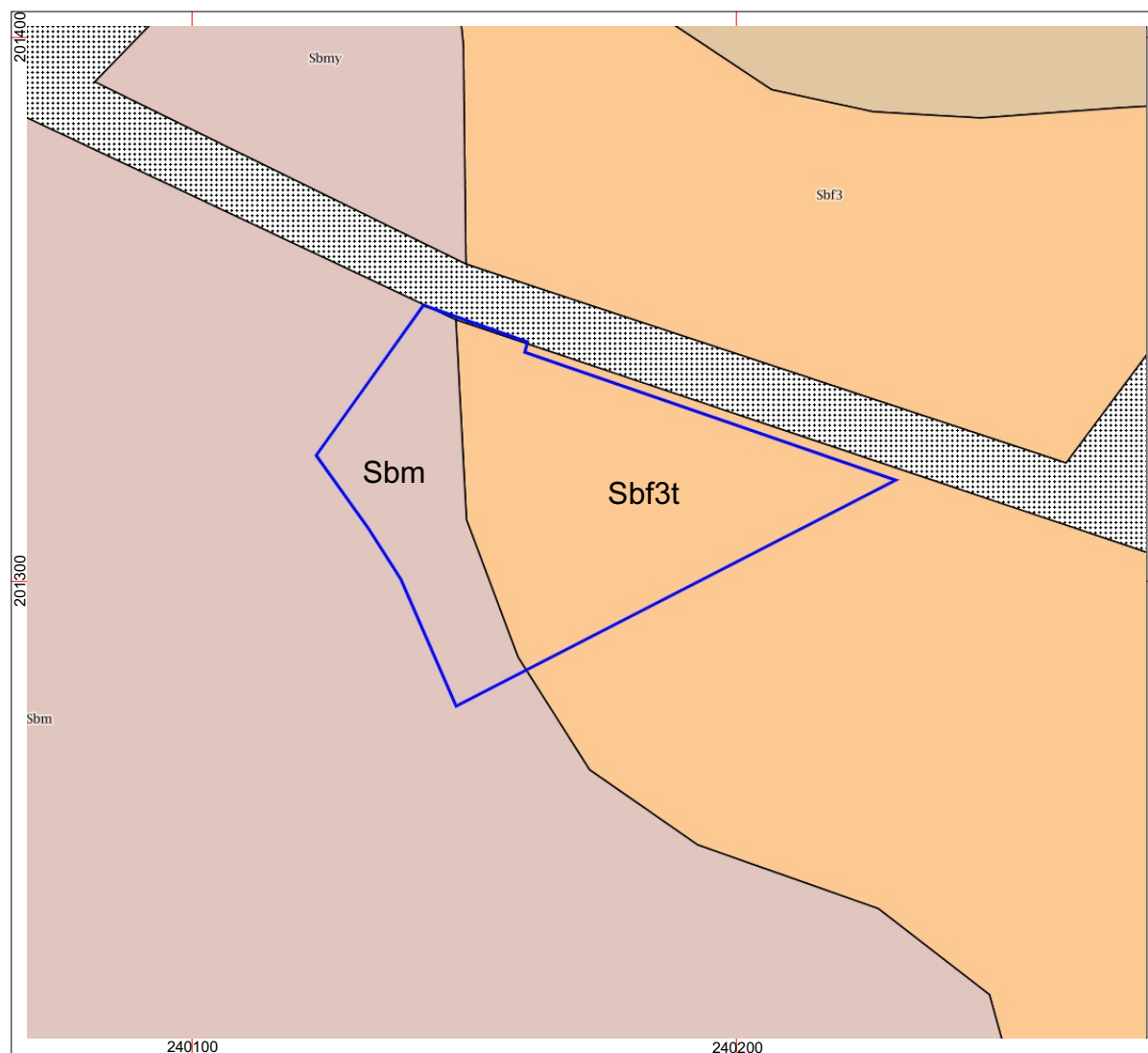
noord











Project: Bree, (Opitter) Maaseikerbaan percelen 99c4 en 100n - Projectcode: 2019K64
 Bijlage 12: Bodemkaart van België - Bron: www.geopunt.be
 Datum aanmaak plan: 18/11/2019 situering plangebied blauw omkaderd

GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel



noord



Project: Bree, (Opitter) Maaseikerbaan percelen 99c4 en 100n - Projectcode: 2019K64
 Bijlage 13: Bodemkaart volgens de WRB - Bron: www.geopunt.be
 Datum aanmaak plan: 18/11/2019 situering plangebied blauw omkaderd

GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel

